

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT AZ ÖSSZES GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA
A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRE HIVATALOS KÖZLÖNYE

SZERKESZTŐ

TANAY JÓZSEF

FŐMUNKATÁRS

NOVÁK LÁSZLÓ

1906

TIZENHATODIK ÉVFOLYAM

BUDAPEST

PESTI KÖNYVNYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1907

Tárgymutató.

Acetilén-motorok	90	Colts-Armory-rendszerű gépek hajtása	230	Franklin-Társulat	279
Acetilén-szabályrendelet módosítása	230	Csokonai-nyomda Debrecenben	90	Franklin-Társulat mérlege	14
Aigner Antal ifj.	276	Csomagoló-papirosok megkülönböztetése más papirosoktól	278	Franklin-Társulat nyomtatványainak kiállítása	34
Aigner Antal kiállítása	39, 49	Czettel Gyula	158	Franklin-Társulat története	109
Aigner János	278	Dávid Károly és Fiai dobozárúgyár r.-.	183	Fuchs Zsigmond	267
Ajánlott levelek	208	Debreceni Csokonai-nyomda	90	Ged, William	183
Alapnyomati lemezek vésése 3, 105, 107, 149,	195	Debreceni szakelőadás	83	Gépek hajtása	230
Allamnyomda	135	Debrecen város nyomdavállalata	112, 114	Géppolitika	13, 31
Amateur-fénynyomat	208	Defektusok	223	„Globus“ Müintézet és Kiadó Vállalat R.-T.	230
Amerikából	160	Díszítő-anyagunk	265	Grafikai sokszorosító művészek	170, 202, 228
Anger József és fiai	254	Dobozgyárosok kartellje	184	Gulyás Pál dr.	89
Angol helyesírás egyszerűsítése Amerikában	249	Domanek István könyve	205	Gutenberg apó szobráról	242
Annuaire de l'Imprimerie	15	Dözssei Ferenc	38	Gutenberg-kép Pécssett	112
Anyaegyesületünk történetéből	250	Drágasági pótlék	90	Graphische Post	112
Aradi Hírlap nyomdájának elkönyvettyelése	40	Drótfűzés ellen	255	Gyakorlati mesterszedés 50, 80, 128, 152, 177, 220, 221	128, 221
Aranybronz használata	160	„Dux“ ívberakó készülék	268	Györi szakfelolvasások	157, 276
Árjegyzék, modern	255	Egyengető eljárások	40, 207	Gyűrődés	252
Árkiszámítás, könyvnyomdai munkáké	125	„Egyetértés“ R.-T.	254	Havi ülési jegyzőkönyvek: mind-egyik füzetben.	
Árszabályközösség Németországban	135	Egy „nem híres“ nyomdász	38	Helyesírás	172
Árszabályügyi bizottság (német) statisztikája	254	Ekezetes betűk	227	Hengeres gyorssajtók	15
Athenaeum	135	Ekezetes betűk öntése	5	Herhan Louis Etienne	183
Autotipiai rendelése	159	Elissen Károly	254	Hétfői lapok	159
Balesetektől folyó újabb jogesetek	90	Első Kecskeméti Hírlapkiadó és Nyomda Részvénytársaság	56	Hírlapforgalom	207
Balesetek, ipariak	184	Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság	39	Hirsch-Lipót-alapítvány	254
Barta és Reinhardt	40	Elvi határozatok	14, 57, 90, 135	Hornyánszky Viktor	14, 207
Bauer Ferenc	39	Eperjesi szakelőadások	84, 275	Idegen nyelvek szedése	153
Bécsi nyomdászinasok szakiskolája	135	Észszerűtlenségek	55, 243	Ipari balesetek	184
Bécsi szakársak Budapesten	254	Étlap-pályázat	135	Ipari kihágási ügyben az ügyvédi képviselőt nem kötelező	57
Bendtnér József	14, 87	Faktorok Egyesülete Németországban	159	Író-aljzat	255
Berger és Wirth	135	Fa, mesterségesen készült	231	Irodalmi kolosszus	158
Berthold (H.) A.-G.	113, 231	Fény (A)	89	Ívberakó készülék (Dux)	268
Berthold H. pályázata	252	Fényes nyomtatás	266	Ívek gyűrődése nyomtatás közben	252
Betű	176, 198	Fényképészeti papiros, közvetlenül megfeketedő	108	Jókai-nyomda	251
Betűdefektusok	223	Fénynyomat, amateur-	208	„Kalászkó“	183
Betűdrágulás	184	Festék (a jó)	57	Káldor Lajos	90
Betűöntődei újdonságok	89	Festékeverés és színes nyomtatás	28, 122	Kalkuláció	125
Betűszedés elméleti és gyakorlati kézi könyve	11, 40	Folyószámozás	181	Kartell, dobozgyárosoké	184
Betűszedők az angol parlamentben	90	Formamosó-szerek (petróleum)	140	Kassai kiállítások és felolvasások	82, 275
Bosszú-e vagy boszu?	249	Forster Rezső	158	Kátrányfestékek, sárga és narancsszíniék	207
Bucher Ferenc	38	Fotografálás, messzeségbe való	255	Kereskedelmi szakkönyvtár	254
Budapesti könyv- és nyomdai főnökök egyesülete	135	Földrajzi Intézet (Magyar) R.-T.	184	Keszler Vilmos	251
Butkovszky Bertalan	202	Fölolvasások a vidéken 82, 83, 84,	275	Kirándulás Visegrádra	112
Carmine Hugó	40	Föltalálók, tönkre jutottak	183	Kísérleti nyomda leltára	61
Cassigneul Désiré	280	Főnök-Egyesület	135	Kitiltott újságok	158
Celluloid és szerepe a grafikában	156, 179, 200, 226	Fővárosi Nyomda, Vonalzó és Könyvkötő Részvénytársaság	56	Kner Izidor	183, 243, 248
Celluloidra való nyomtatás	266	Francia helyesírás egyszerűsítése	250	Kolozsvári jegyzőkönyv	16
Celluloid, tűzmentes	230	Francia munkaviszonyok	90	Kolozsvári levelek	9, 81, 178
		Frank Lajos	113	Kolozsvári szaktanfolyam	105
				Korrigálás vidéken	180
				Kosmos kö- és könyvnyomda	159
				Könyvismertetés és kritika 11, 202,	271

Könyvnyomdai munkák árkiszámítása 125	Nyomdászattörténelmi apróságok 250	Schultz János 185
Könyvnyomdai vázlatkészítés 2, 25, 103, 106, 121, 129	Nyomdász-Évkönyv és Uti Kalauz 248	Sokszorosító művészetek 170
Könyvnyomtatók Évkönyve 183	Nyomatási technika 252, 266	Soregyen-kereső készülék 183
Könyvszedés 30, 107	Nyomatató-sajtók szerkezete 101, 145	Sorzáró anyag drágulása 184
Kralik Emil 254	Nyomatványkiállítások 82	Stereotípa 127
Lankes és Schwärzler 40	Nyomatvány-kritika 277	Stereotípa dolgában ujtás 113
Lehúzó-képek 159, 231	Nyomatványok folyószámozása 181	„Stereotípa“ szó eredete 250
Leiningen-Westerburg Emich Károly gróf 254	Olasz nyomdászat 247	Szabadkézi és ékítményes rajz 27, 106, 129, 150, 197
Lerner Dezső 248	„Ország“ Lapkiadó R.-T. 254	Szakköri jelentés 1905-ről 58
Levélborítékok nyomtatása 252	Ortográfiai jegyzetek 172, 249, 277	Szakköri leltári jelentés 61
Linotypeen különböző hosszúságú sorok szedése 108	Pallas közgyűlése 56	Szakköri pénztári jelentés 1905-ről 60
Lorilleux & Cie 279	Pályázat művészi magyaros étlapokra 135	Szakköri tagok névsora 63
Löcsei kalendárium 231	Papiros 222	Szakiskola (bécsi) 135
Löwy Salamon 271	Papiroskémia 207	Szakoktatás: mindegyik füzetben.
Madarász Viktor Gutenberg-képe 112	Papiroskereskedők márciusi vásárja 86	Szaktanfolyamaink: mindegyik füzetben.
„Magyar Állam“ Lapkiadó R.-T. 230	Papiroskészítés Japánországban 278	Szaktanfolyam Kolozsvárt 105
Magyar Estilap Irodalmi és Hirlapkiadó Részvénytársaság 57	Papiroskiállítás Budapesten 40	Szaktanfolyamok Párisban 253
Magyar Földrajzi Intézet R.-T. 184	Papiros megtisztítása a nyomdafestéktől 207	Számozás 181
Magyar Iparművészet 111, 135, 183, 272	Papiros-reagens 207	Szántó Pál Sándor 230
Magyar Könyvnyomtatás 111, 155	Papiros tartóssá tétele 278	Száraz stereotípa dolgában ujtás 113
Magyar Könyvszemle 89, 230	Párisi levél 85	Százalékfizetés dolgában birói ítélet 279
Magyar Mercurius 57	Partecédula-gyűjtemény a Nemzeti Muzeuumban 183	Szedőgépek 113
Magyar nyelv és helyesírás 51, 172	Partecéduláink 277	Székesfővárosi házi nyomda 279
Magyarországi Könyvnyomdászok és Betűöntők Segélyző Egyesülete 39, 89	Patria irodalmi és nyomdai részvénytársaság 90, 111	Szekszárdi fölolvadás 84
Magyarországi Munkások Rokkantság- és Nyugdíj-Egyesülete 14, 56, 277	Patzkó Ágoston 57	Színes nyomtatás 28, 122, 151
Magyar Szó részvénytársaság 90	Pécsi Irodalmi és Könyvnyomdai Részvénytársaság 40, 158	Táblázatszedés 53, 146, 171, 198
Mássalhangzók nyújtása 249	Pédalette 15	Tagsági forgalmi kiutatások: minden füzetben.
Mértan és szabadkézi rajz 27, 123	Pénzintézeti, Irodai Felszerelések Müintézete R.-T. 254	Telefondíj leszállítása 279
Mesterségesen készült fa 231	Pénztári kimutatások: mindegyik füzetben.	Timár T. Mihály 231
Mesterszedés, gyakorlati 50, 80, 128, 152, 177, 220, 221	Pesszimizmus 241	Tipográfiai vázlatkészítés 2, 25, 103, 106, 121, 129, 148, 175, 194, 218
Messzeségbe való fotografálás 255	Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság mérlege 39	Tönkrejutott föltalálók 183
Metaton-festékek 39	Petróleum mint formamosó szer 140	Trencsényi közjegyzői nyomda 40
Meyer Vilmos 254	Plakát- és védőjegykiállítás 183, 230	Ujtás a száraz stereotípa dolgában 113
Miskolci nyomtatványkiállítás 82	Pollák Móric 279	Ujpesti plakát 251
Mitterszky József 39, 155	Posner-ösztöndíj 279	Ujságtröszt 254
Modern árjegyzék 255	Postai és távirdai reformok 14	Unger W. Artur 202, 273
Monotype 14, 40	Precht-Piepenbrink-féle egyengető eljárás 207	Üdvözlő-kártyák és naptárak 7
Motorok 90	Prochaska Károly 135	Ügynöki jutalék 255
Müller József 273	Radó-Stern Lipót 159	Választmányi ülési jegyzőkönyvek: mindegyik füzetben.
Nádor Lajos 279	Rajz 27, 106, 129	Valleyre 183
Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárúgyár R.-T. 183	Rajz 27, 106, 129	Van der Mey 183
Naptár, a legrégebb 58	Regiszter-kereső készülék 183	Vasutasok nyomdája 231, 254
Naptárak és üdvözlőkártyák 7	Reprodukciós eljárások mai állása 202, 228	Vázlatkészítés 2, 25, 103, 106, 121, 129, 148, 175, 194, 218
Négy szín nyomtatása egyszerre 252	Révai Testvérek Irodalmi Intézet R.-T. 254	Vidéki korrigálás 180
Német árszabályügyi hivatal statisztikája 254	Rigler József Ede papírneműgyár részvénytársaság 158	Világosság könyvnyomda r.-t. 158, 251
Nemzeti Szalon grafikai kiállítása 57	Rövidítések, hivatalos jellegűek 279	Visegrádi kirándulás 112
Novák József 278	Sajtótörvény reformja 224	Visszaemlékezés a nyomdászat közelmúltjára 87
Numrich A. és Társa 89, 113	Sas és Bauer 39	Vogel Károly 14, 112, 254
	Schimicek Ferenc 278	Wörner J. és Társa 272

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT
A GRAFIKAI IPAR-
ÁGAK SZÁMÁRA.

SZERKESZTI:
TANAY JÓZSEF
FŐMUNKATÁRS:
NOVÁK LÁSZLÓ

Magyar Királyi Államvasutak téli menetrendje.

A vonatok indulása Budapestről. Érvényes 1925. évi október hó 1-től. A vonatok érkezése Budapestre.

A keleti pályaudvarról		kőva	A nyugati pályaudvarról		kőva
vonat-szám	óra	perc	vonat-szám	óra	perc
38	6:30	sz. v.	109	10:45	sz. v.
10	6:42	sz. v.	149	6:45	sz. v.
906	7:00	sz. v.	150	6:59	sz. v.
902	7:10	sz. v.	712	6:59	sz. v.
908	7:18	sz. v.	909	6:59	sz. v.
604	7:26	sz. v.	143	6:58	sz. v.
1802	7:35	sz. v.	6012	7:05	sz. v.
402	7:40	sz. v.	1404	7:05	sz. v.
1808	7:50	sz. v.	104	8:00	sz. v.
818	8:00	sz. v.	128	8:00	sz. v.
1022	8:00	sz. v.	118	8:20	sz. v.
552	8:10	sz. v.	116	9:20	sz. v.
1006	8:10	sz. v.	108	9:40	sz. v.
408	8:15	sz. v.	154	9:52	sz. v.
2	8:30	sz. v.	154	9:40	sz. v.
506	9:00	sz. v.	154	11:30	sz. v.
904	9:55	sz. v.	154	11:30	sz. v.
812	12:35	sz. v.	4104/1805	12:15	sz. v.
1202	1:30	sz. v.	158	12:15	sz. v.
1208	1:35	sz. v.	139	12:35	sz. v.
602	2:00	sz. v.	4408	12:40	sz. v.
4	2:10	sz. v.	158	14:15	sz. v.
30	2:25	sz. v.	108	14:55	sz. v.
812	2:35	sz. v.	158	14:55	sz. v.
304	3:00	sz. v.	126	2:15	sz. v.
510	3:40	sz. v.	104	2:25	sz. v.
1808	3:50	sz. v.	130	2:35	sz. v.
804	3:50	sz. v.	120	2:40	sz. v.
1022	3:15	sz. v.	8:02	2:55	sz. v.
974	3:30	sz. v.	182	4:15	sz. v.
16	4:00	sz. v.	180	4:25	sz. v.
822	5:20	sz. v.	116	4:30	sz. v.
808	5:30	sz. v.	184	6:15	sz. v.
508	5:45	sz. v.	154	6:10	sz. v.
314	6:20	sz. v.	154	6:20	sz. v.
814	6:30	sz. v.	143	6:30	sz. v.
1004	6:30	sz. v.	143	6:30	sz. v.
1208	7:05	sz. v.	143	6:30	sz. v.
28	7:25	sz. v.	143	6:30	sz. v.
924	8:25	sz. v.	143	6:30	sz. v.
1008	8:30	sz. v.	143	6:30	sz. v.
1310	9:00	sz. v.	143	6:30	sz. v.
502	9:15	sz. v.	143	6:30	sz. v.
408	9:40	sz. v.	143	6:30	sz. v.
1304	9:40	sz. v.	143	6:30	sz. v.
608	10:00	sz. v.	143	6:30	sz. v.
910	10:10	sz. v.	143	6:30	sz. v.
910	10:10	sz. v.	143	6:30	sz. v.
1210	10:10	sz. v.	143	6:30	sz. v.
920	10:10	sz. v.	143	6:30	sz. v.
920	10:10	sz. v.	143	6:30	sz. v.

1) Bezárólag november 15-ig, azontúl csak Brassóig közlekedik. 2) Csak hétköznapokon közlekedik.

3) Vasár- és ünnepnapokon bezárólag november 19-ig közlekedik. 4) Csak október és április hónapban közlekedik.

5) Minden kedden, csütörtökön és vasárnapon közlekedik.

6) Minden szórán és szombaton közlekedik.

1) Bezárólag november 15-ig, azontúl csak Brassótól közlekedik. 2) Csak hétköznapokon közlekedik.

3) Érkeik minden hétfőn és csütörtökön. 4) Vasár- és ünnepnapokon bezárólag november 19-ig közlekedik.

5) Csak október és április hónapban közlekedik. 6) Érkeik minden kedden, csütörtökön és szombaton.

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ-
HIVATAL

Budapest V, Hold-utca 7

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁR
Egész évre 4 kor., fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 40 fillér

A Könyvnyomdászok Szakköre szaktanfolyamai.

Szaktanfolyamaink III. ciklusát január hó 8-án nyitottuk meg. A nyugalmasabb idők bekövetkeztére való számításokkal nem kevesebb mint 14 tanfolyamot rendezünk e ciklusban, amit főképpen a m. kir. órás- és mechanikai iskola igazgatójának, *Szegedi Árpád* úrnak irántunk való jóindulata tett lehetségessé, amennyiben kérésünkre valóban lekötözhető szívességgel bocsátott rendelkezésünkre az eddigi helyiségeken kívül még egy tantermet.

A III. ciklus tanfolyamai a következők:

I. *Tipográfiai vázlatkészítés* (minden vasárnap 8— $\frac{1}{2}$ 10 óráig). Előadó: *Löwy Salamon*. A beiratkozott hallgatók száma 14.

II. *Alapnyomati lemezek vésése* (minden vasárnap reggel 8— $\frac{1}{2}$ 10 óráig). Előadó: *Kún Kornél*. Hallgatók száma 11.

III. *Ékítőményes rajz és festés* (minden vasárnap reggel 8—10 óráig). Előadók: *Mitterszky József* és *Novák Alajos*. Hallgatók száma 8.

IV. *Táblázatszedés* (minden vasárnap délelőtt 10— $\frac{1}{2}$ 12 óráig). Előadó: *Stalla Márton*. Hallgatók száma 12.

V. *Magyar nyelv és helyesírás* (minden vasárnap délelőtt $\frac{3}{4}$ 10— $\frac{1}{2}$ 12 óráig). Előadó: *Morócz Jenő*. Hallgatók száma 5.

VI. *A grafikai sokszorosító művészetek megismertetése* (minden vasárnapon $\frac{1}{2}$ 11— $\frac{1}{2}$ 1 óráig). Előadó: *Szabó Róbert*. Hallgatók száma 13.

VII. *Szinesnyomtatás* (minden vasárnapon $\frac{1}{2}$ 12—1 óráig). Előadó: *Bauer Henrik*. Hallgatók száma 4.

VIII. *A papiros* (minden vasárnapon $\frac{1}{2}$ 12—1 óráig). Előadó: *Salamon József*. Hallgatók száma 22.

IX. *Tipográfiai vázlatkészítés* (minden hétfőn este $\frac{1}{2}$ 8— $\frac{1}{2}$ 10 óráig). Előadó: *Augenfeld Miksa*. Hallgatók száma 13.

X. *Gyakorlati mesterszedés* (minden kedden este $\frac{1}{2}$ 8— $\frac{1}{2}$ 10 óráig). Előadó: *Spitz Adolf*. Hallgatók száma 15.

XI. *A betű* (minden szerdán este $\frac{1}{2}$ 8— $\frac{1}{2}$ 10 óráig). Előadók: *ifj. Aigner Antal* és *Novák László*. Hallgatók száma 2.

XII. *Stereotipia* (minden csütörtökön este $\frac{1}{2}$ 8— $\frac{1}{2}$ 10 óráig). Előadó: *Hoffmann Antal*. Hallgatók száma 3.

XIII. *Idegen nyelvek szedése* (minden pénteken este $\frac{1}{2}$ 8— $\frac{1}{2}$ 10 óráig). Előadó: *Novák László*. Hallgatók száma 5.

XIV. *Gyakorlati mesterszedés* (minden szombaton este $\frac{1}{2}$ 8— $\frac{1}{2}$ 10 óráig). Előadó: *Stalla Márton*. Hallgatók száma 4.

A szakoktatás eszméje immár az ország egyes vidékein is hódít. Sőt január 15-én már meg is nyílt a Szakkör kolozsvári tanfolyama, amelyet a tanfolyamok budapesti vezetősége szellemi tekintetben tőle telhetőleg támogat. E tanfolyam céljára Kolozsvár város polgármestere *Széchy Ákos dr.* igazgató úr szíves közbenjárására a Malom-utcai polgári fiúiskolában kaptunk helyiséget. Ugyancsak *Széchy Ákos dr.* úr az iskola tulajdonát képező magyar-stílusos gazdag rajzminta-főlszerelést is a tanfolyam rendelkezésére bocsátotta.

A kolozsvári szaktanfolyam különben szép megnyitó ünnepellyel vette kezdetét a polgári fiú-iskola emeleti nagytermében. Kolozsvár sz. kir. város képviselőjében megjelent *Nemes Ferenc dr.* városi tanácsos, aki a polgármestert helyettesítette. A megnyitó beszédet *Gámán Zsigmond* iparkamarai titkár tartotta. *Széchy Ákos dr.*, a polgári fiú-iskola igazgatója kitartásra buzdító, a tanfolyam vezetői és hallgatóira mélyen ható szavai és *Kahlfürst Imrénének* bevezető szavai után nyomban kezdetét vette a szakelőadás. A kolozsvári Ellenzék e hírhez a következő megjegyzéseket fűzi: „A legteljesebb dicséret és méltánylás illeti meg azokat, akik a tanfolyam megvalósítását lelkes munkájukkal, agilitásukkal elősegítették s akik támogató közreműködésükkel részt vesznek a vezetésben. Szükséges és kívánatos volna, hogy értelmes, törekvő nyomdászaink minél nagyobb számban vennének részt a tanfolyamban, hogy munkájukban csint, izlést sajátítsanak el, hogy műipari készségüket tökéletesítsék és kifinomítsák. Ha annyi lelkesedés kíséri a szaktanfolyamot, mint amennyi létrehozását elősegítette, úgy a praktikus célt bizonyára elérik.“

A kolozsvári tanfolyam hallgatóinak száma 28. Tartama eddig még nincs megállapítva. Az óra-beosztás pedig a következő:

I. *Tipográfiai vázlatkészítés* (minden hétfőn este 7—9 óráig). Előadó: *Kahlfürst Imre*.

II. *Alapnyomati lemezek vésése* (minden szerdán este 7—9 óráig). Előadó: *Szabó Antal*.

III. *Modern könyvszedés* (minden pénteken este 7—9 óráig). Előadó: *Lengyel Albert*.

V. *Ékítményes rajz és stíltan* (minden vasárnap délelőtt 9—12 óráig). Előadó: *Förstner Tivadar* ipariskolai rajztanár.

A kolozsvári tanfolyam a nagy érdeklődés és több-oldalú szíves támogatás révén igen jó sikerűnek ígérkezik.

Egyéb mozzanat a tanfolyami életünkben kevés fordult elő. Kérvényt intéztünk a kereskedelmi miniszteriumhoz meg a főnökegyesülethez, mindkét helyről pénzbeli segílyt, az első helyről pedig még ezenkívül a mostani tanhelyiségeknek továbbra is való szíves átengedését kérve.

Janecka Antal úrtól, a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság betüöntő-faktorától, egy Gutenberg-émlékéremnek meg egy nyomdász-címernek a matri-cáját kaptuk; domború nyomatok készítéséhez mind a kettő igen alkalmas. — A *Ganz és Társa* részvénytársulat elektromos gyárának igazgatósága pedig a kölcsön kért elektromotor visszaadásának határidejét május hó közepéig meghosszabbította.

Egyúttal megkezdjük az eddigi tanfolyamok rövidre fogott ismertetését is. Hogy ez alkalommal nem járhatunk el olyanformán, amint tavaly tettük, amikor ugyanis az egyes előadásokat kivonatosan közöltük: azt hisszük, mindenki természetesnek fogja találni. Ha még annyira összevonnók is a tanfolyamainkon elhangzott ígéket, több hatalmas kötet kerekednék ki belőlük.

A tanfolyamok ismertetését magától értetődően az I. ciklussal kezdjük:

I. ciklus.

Tartalma: 1905 október 2-től november 12-ig.

1. **Tipográfiai vázlatkészítés.** Gyakorlati szedésmunkával és rajzzal egybekötött előadások minden vasárnap reggel 8 órától 1/2 10-ig. Előadó: *Mitterszky József*. Hallgatók: Andor László, Blumenstock Leó, Bressán Sándor, Czapkó Gyula, Czeising József, Enyedy János, Hermann Ármin, Kovács Jenő, Marjánovits István, Mischitz Elemér, Naschitz Mór, Pászthy Gyula, Sonnenschein Miksa, Steiner Ármin; összesen 14.

Tipográfiai vázlatkészítésnek a szedő ama munkálkodását nevezzük, amikor a merkantilis megakcidens nyomtatványok szedésének megkezdése előtt többé vagy kevésbé gondosan kidolgozott vázlatot rajzol. Az ilyen vázlatnak az a rendeltetése, hogy már előre is képet adjon a jövődöbéli nyom-

tatványról, s a szedőt szedés közben a találgatástól, hosszadalmas próbálgatástól a lehetőséghez képest megkímélje. E praktikus jelentőségénél fogva az észszerűen dolgozó mesterszedő nem nélkülözheti, sőt általában a vázlatkészítésben megnyilatkozó izlés, no meg a gyorsaság is: ma már a mesterszedő ügyessége megítélésének egyik fő kriteriumává lett.

A vázlatkészítési eljárások legegyszerűbbike az, hogy a szedő megfelelő nagyságú papirosra kusza vonásokkal — de a tipográfiai mértékegységekkel megegyezően — megjelöli a szöveg meg a díszítmény helyét. Az ilyes vázlat elkészítése a csak kevésbé gyakorlott nyomdász-embernél is tiz-tizenöt percnél több időbe alig kerül.

A tipográfiai vázlatkészítés egyszerű módja az is, hogy a szedő — minekutána a nyomtatvány papirosának nagyságával, strukturájával meg színével tisztában van — a legfő sorokat leszedi, s kellően beosztva, pergamyn- vagy másolópapirosra levonatot készít róluk. E levonatra aztán rárajzolja, illetőleg a nyomdai betűmintakönyvből átmásolja az alkalmasnak látszó dísz, s a még szedésre váró sorok helyét is megjelöli, legcélszerűbben megfelelő színezetű képet adó rovátkolással.

A kényesebb munkák vázlatait az eredeti nyomtató-papirosra, a megfelelő színekkel rajzolja a mesterszedő, gyakran oly minuciózus pontossággal, hogy szedés idején a vázlat széjjel is darabolható s így esetleg többen is szedhetnek rajta. Az ily vázlatok elkészítése természetesen több időt vesz igénybe, mint a legegyszerűbb fajta úgynevezett nyers vázlatoké, de mégis megközelítőleg sem annyit, amennyibe a nyomtatványnak szedése kerülne. Ha a szedő pusztán a maga használatára készíti a vázlatot: fölösleges az ily gondos munka, mert hiszen a nyers vázlat is eléggé tájékoztatja őt, de ha a nyomtatvány megrendelője próbamunkát kér: próbaszedés és próbanyomás helyett gazdaságosabb dolog ilyen minden tekintetben alaposan kidolgozott vázlatot adni neki.

A vázlatkészítés rendszerint a nyomdában történik, s ezért a szedőnek általában csak a legszükségesebb rajzoló-eszközök (körző, szögmérő, ceruza, gummi meg vonalzó) állanak a rendelkezésére. Rajztáblát, rajzsint stb. csak a legkritkább esetben találunk a nyomdában; mesterszedőink jórésze ezek nélkül csinálja nagy mértani pontosságot igénylő rajzait. — Amikor azonban színes vázlatok készítéséről van szó: természetesen a hozzávaló festék is elkerülhetlenül szükséges. Ez pedig lehet vagy egyszerű vízfesték, vagy pedig a gyorsabb száradás okáért terpentinnel hígított nyomdafesték.

Vázlatok festésekor — hogy azok a könyvnyomtatás útján egész híven sokszorosíthatók legyenek — óvakodni kell a festék pasztózus fölrakásától. Nyomtatáskor csak nagyon vékony, szinte leheletszerű

rétegecske kerül a papirosra, s ezzel a körülmény-nyel már a vázlat készítésekor is számolni kell.

Előadó az egész ciklus folyamán főképpen csak arra szorítkozott, hogy hallgatóinak látását és rajzbeli ügyességét fejlessze. E végből — eltérően a megszokott vázlatkészítési rendszerektől — mértani testeket és egyéb tárgyakat rajzoltatott hallgatóival, még pedig kizárólag természet után. A könyvnyomtatásban közvetlenül értékesíthető, tehát tulajdonképpen tipográfiai vázlatok készítését pedig a későbbeni ciklusokra tartotta fenn.

Tanítási rendszerükre nézve különben is teljesen szabad kezét adtuk az előadóknak. Az egyes speciális tantárgyak előadási vezérfonalának megállapítása — az ideji tapasztalatok alapján — a közel jövőnek a feladata lesz.

Az előadó a hallgatók által rajzolt mértani testeket árnyékoltatta is, amivel a hallgatóság tónusérzékét vélte hathatósan fejleszteni.

Sebtében készült apró vázlatokon kívül a hallgatók jórésze többé-kevésbé gondosan kidolgozott szorgalmi rajzot is készített. Így Andor László kockákat rajzolt; Czapkó Gyula sokszögeket és hasábokat; Czeiszing József kockákat és négy-oldalú gúlát; Enyedy János hatoldalú gúlát, sőt még — eléggé jól sikerülten — a festékes dobozok közül is kettőt; Kovács Jenő ötoldalú gúlát; Mischitz Elemér gúlán kívül a forma lekalapálására használt fatöncnek a lerajzolásával is megpróbálkozott; Naschitz Mór sokszögeket meg hasábokat rajzolt; Pászthy Gyula sokszögeket, Sonnenschein Miksa pedig hasábokat választott szorgalmi rajzaihoz mintául.

* * *

2. Alapnyomati lemezek vésése. Rajzzal és folytonos gyakorlati munkával egybekötött előadások minden vasárnap reggel 8 órától 1/2-10-ig. Előadó: *Kún Kornél*. Hallgatók: Burgheim Károly, Busay Balázs, Heller J. Kálmán, Hermann Károly, Kollár József, Kovács G. György, Lammer I. Árpád, Láng Leó, Lattera Nándor, Lenkei Alajos, Lossowy Lipót, Markovits Kálmán, Pelczner Gábor, Péntes Sándor, Pesch Gusztáv, Radoszavlyevits Vladimir, Rosenberger Ignác, Schäffer Lajos, Schwarz Bernát, Spanring László, Széchenyi József, Thienschmied Ede, Vészi Gerzson; összesen 23.

Az „alapnyomati lemezek“ fogalma a mester-szedői munkálkodás reformációja következtében szélesebb körűvé vált. Ma már nem csupán a nagyobb fölületet elfödő színes alapok nyomtatására használt anyagot (például a kartonlapokat stb.) foglaljuk össze ez elnevezés alatt, hanem általában minden olyan lemezfelét, amely alkalmas arra, hogy a szedő a maga kezdetleges eszközeivel akárminő nyomdai díszít véssen vagy vágjon belőle. Alapnyomati lemezül használható tehát a kartonpapiros,

az ólomlap, a celluloid- és linoleumlemez, a Mäser-, Weber-, Krüger-, Hentschel- stb. lemezek elnevezett, különösen e célra készült anyag, sőt maga a simára gyalult fadúc is. Az „alapnyomati“ jelző pedig nem veendő a maga szoros értelmében, amennyiben a lemezbe vésett rajzok akárhánya nem egyszerű alapnyomatul, hanem élénk színekben nyomtatott nyomdai díszül szolgál.

Az alapnyomati lemezek véséséről szóló tanfolyamon véső-anyagul a közismeretes Mäser-lemezt vettük, amelynek vésése a rajzolásban többé-kevésbé gyöngye könyvnyomtatóra nézve aránylag a legkevesebb fáradsággal jár. A lemez anyaga különben durva kéregpapirosokra sajtolt krétából áll. A kimunkálására szükséges két legfontosabb szerzőszám pedig a karcoló-tű meg egy kicsiny véső. A karcoló-tű arra való, hogy vele a rajz vonalait előkarcoljuk; a vésők pedig a lemez fölösleges részeinek eltávolítására szükségesek. — Nyomtatás előtt, vagy (ami még ajánlatosabb) már a vésést megelőzőleg is, a lemezt jóféle enyvvel fára kell ragasztanunk, hogy megközelítőleg betűmagasságú legyen. A megvésett lemezeket, hogy a krétás fölületet a kence oldó hatása ellenében megóvjuk: alkoholban oldott sellakkal kell bevonnunk.

A Mäser-lemez nyomásbirósága a rajz tömörségétől, a nyomdafesték sűrűségétől, valamint a fára-ragasztás és a sellakkal való preparálás kifogástalan voltától függ. Ha a rajz negatív képű: a lemez sok-ezernyi nyomást is kibír anélkül, hogy megszállna avagy kopnék. Az ilyen negatív képű lemezen az egészen sekélyes, vékonyka karcolások négy-öt ezernyi nyomás után még egész világosan láthatók.

A vékonyabb vonalakkal pozitív képűre vésett lemezek nyomásbirósága már jóval csekélyebb. Az ilyen lemezen a vonalak közti völgyelések már mélyebbek, sőt a legtöbb helyen a kréta-rétegen egészen túlhatók. Ha már most valami nagyon sűrű festékekkel találunk nyomtatni a lemezről: bizony könnyen megeshetik, hogy néhány száz példány nyomtatása után itt is, ott is kiszakít a festékező henger belőle egy-egy darabot, különösen akkor, ha a szedő nem végezte elég lelkiismeretesen a sellakkal való preparálás föladatát. Ezért a pozitív vonalas rajzot nagyobb példányszámú nyomtatványhoz nem igen ajánlatos Mäser-lemezből vésnünk.

A Mäser-lemez vésése különben — mint már említettük is — meglehetősen könnyű dolog. Különösen azoknak, akiknek a rajzolás dolgában is megvan már bizonyos kézi ügyességük. Ha a rajzot a lemezre rárajzoltuk avagy átmásoltuk, a nyomtatásban feketén maradó vonalak mellett a karcolótűvel árkokat húzunk, s ezeket mélyítve, a vésővel végezetül kiemeljük a nyomtatásban fehéren maradó részt. Különösen az egymást metsző vona-

lak vésésekor kell vigyáznunk, mert ilyenkor nagyon könnyen kipattanhat a lemezből egy-egy darab. Az ily vonalak karcolását mindig a találkozási pontjukon (b) kell kifelé futóan megkezdeni. Ha fordítva cselekszünk, például a-tól vagy c-től b felé húzzuk a tűt: a sarokból okvetlenül kipattanik egy darabka.

A Mäser-vésetnek — úgy mint betűnek, klisének

általán — az alján kiszélesedőnek kell lennie. E végből a szedő a tűt mindig kissé ferdén, a körülvészendő vonal felé dőlten tartja.

Előadó az egyenes vonalak vésetésével kezdte meg a tanítást. Mintáit jórészt a táblára rajzolta. Az első minta többszörösen kombinált egyenesvonalú fekete keretből állott, s a hallgatók csupán az előrajzot készítették vonalzó segítségével.

A vésés már kizárólagosan szabad kézzel történt, az előadó folytonos éber fölügyelete mellett.

Már az első minta vésésekor is föl-tűnt, hogy a hallgatók kézi ügyessége nagyon különböző. Legbiztosabban dolgoztak azok a hallgatók, akiknek már bizonyos rajzbeli előképzettségük is megvolt. Aki egyáltalában nem tanult rajzolni: annál a vésés nehézséggel járt.

A második mintán a görbe vonalak vésését tanulta a hallgatóság. Apró, egymásba visszatérő vonalakat — jobbra köröcskéket — karcoltak hallgatónk a lemezbe, úgy hogy végezetül alapnyomatnak alkalmas mintázat keletkezett rajta. A rajzolni nem tudó hallgatók részéről e minta vésésekor még jobban megnyilatkoztak a nehézségek.

Következett ezután a kigyózó vonalak vésése, amit hosszabb ideig kellett a hallgatóságnak gyakorolnia. A körülbelül 9×12 cm. nagyságú lemezdarabra nyolc-tíz egymással párhuzamosan futó kigyóvonalat vésetett az előadó, ami sok bajlódást okozott a kezdő hallgatóknak. Az első próbálkozások csak kevés embernek sikerültek. A folytonos gyakorlás és az előadó buzgó tanítása végül mégis csak azt eredményezték, hogy a hallgatóság nagy többsége a ciklus végén már tűrhető pontossággal véste e vonalakat.

A negyedik minta szecessziósan húzódozó vonalokból alkotott keret volt. Ezt már a hallgatók majd mindegyike nagyjából kifogástalanul véste. És itt már egy kis tere is nyílt a hallgatóság szabadabb munkálkodásának, amennyiben a közbül maradt üres fölületbe mindenki tetszése szerint vésett valamely rajzot. Monogrammok, épületkörvonalak, sőt még figurális rajzok is készültek ennek a révén, az utóbbiak azonban magától értetődően eléggé kezdetlegesek voltak.

Novák László
tanf.-vezető.

a b c d e f g h i j k l m n
o p q r s t u v w x y z &
A B C D E F G H I J K L
M N O P Q R S T U V W
1 2 3 4 5 X Y Z 6 7 8 9 0

„Antiqua Romana.“ Kísérleti nyomdánkban nonpareille, petit, garmond, ciceró, tercia, textus, kettős-mediális és háromcicerós nagyságban van meg.

a b c d e f g h i j k l m n o
p q r s t u v w x y z & ch ck
A B C D E F G H I J K L
M N O P Q R S T U V W
1 2 3 4 5 X Y Z 6 7 8 9 0

„Kurziv Romana.“ Megvan belőle a nonpareille, petit, garmond, ciceró, tercia, textus és kettős-mediális betűnagyság.

a b c d e f g h i j k l m n
o p q r s t u v w x y z &
A B D E F G H I J K L
M N O P Q R S T U V W
1 2 3 4 5 X Y Z 6 7 8 9 0

„Félkövér Romana.“ Megvan belőle a nonpareille, petit, garmond, ciceró, tercia, textus, kettős-mediális és három-cicerós betűnagyság.

Ékezetes betűk öntése.

Aki ezidei páratlan Évkönyvünkben a betűöntésről szóló alapos cikket olvasta, azt mindenesetre érdekelni fogja egy és más a betű miként való elkészítéséről is, már csak azért is, mert ennek tudása a nyomdászt betű és keretanyag átvételekor tetemes károktól óvhatja.

A betűöntésről, mely a nyomdászatnak már a föltalálása óta mindig fontos tényezője volt: igen hosszú ideig vajmi keveset olvashattunk. Csak az utóbbi időkben kezdik egyes szakírók — és ezek között, ami bizonyos elégtelenséggel tölt el, első sorban és legalaposabban a magyarok — a betűkészítés egyes módozatait oly irányban megvilágítani, hogy a betűrendelő közönség ezt a saját szempontjából is felhasználhassa.

Sajnos, hogy a betűöntés első idejéből csak nagyon keveset tudunk, s azt is többnyire csak találgatások révén, mert ha az ellenkező állana, úgy nagyon sok, ma még homályos pont kellő megvilágításban útbaigazításul szolgálhatna a könyvnyomdásznak.

Például a patricának (betűkölyünek) — mely nélkül matrica (betűodor), e nélkül pedig betű vagy keret elő nem állítható — mikénti és helyes elkészítése igen fontos tényező a betűanyagnak a nyomógépben való használhatóságát illetően.

A gyakorlatban, különösen ékezetes betűkben gazdag nyelvek szedésekor s így a magyar nyelvűnél is, nagyon sok bajt okozott már nékem a nagy betűkből szedett sorokban előforduló ékezetek könnyen való letörése.

E bajnak első és fő oka természetesen az, hogy a betű az ékezet alatt alá van vágva, s így támasz nélkül nyomódik, vagy pedig az ólomötvözetben sok az antimon, s ezáltal az egész betű igen törékeny. De még ha az ólomötvözet a legjobb is (aminek az az ismertető jele, hogy az ólmot késsel szálasan metszhetjük), ha a betűkölyü és betűodor készítésekor az alábbiak szem előtt nem tartattak: igen könnyen letörnek vagy legömbölyödnek az ékezet.

Az öntéshez szükséges matricákat különösen a házi öntődék, de sok esetben a hivatásos öntődék is galvanoplasztikai úton nyerik. Ez eset a leggyakoribb, ha ékezetes betűről van szó.

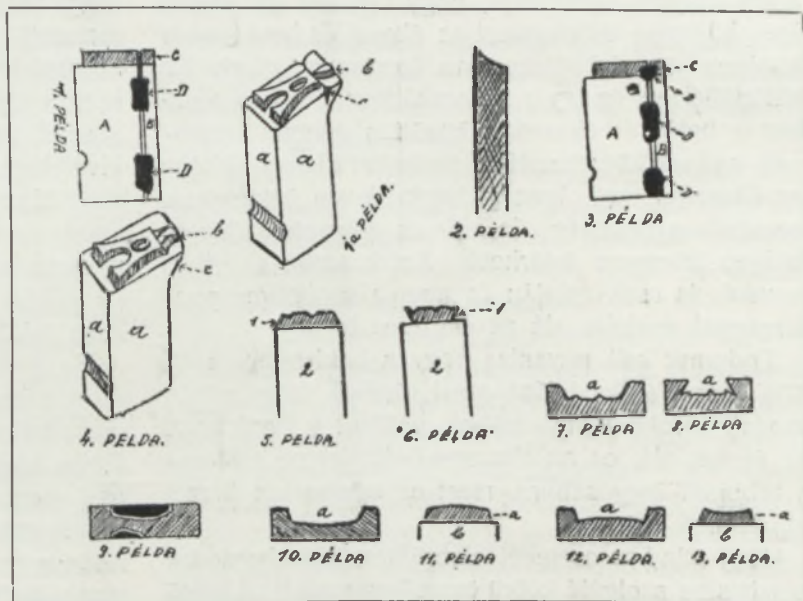
Például véve az A betűt, az A betű matricáját úgy nyerik, hogy a

már kész, ólomból kiöntött A betűhöz hozzáforsztják az ékezetet és ez szolgál a betűodor galvanoplasztika útján való nyerhetéséhez kölyüül.

De mielőtt ezt megtennék, egy fontos természeti törvényt kell szem előtt tartaniok. Ugyanis a nyomtatásra szolgáló betű képe, mely a betűodor tükörképébe pontosan beleillik, kihülés után okvetlen valamivel kisebb, mint az öntésre szolgáló betűodor tükörképe, vagy az eredeti acélbélyegző avagy ólomkölyü.

A betűöntők és odorkészítők között ennek okául még ma is nagyon sokan azt róják föl, hogy a betűodor a fürdőből való kivétel után összehúzódik; ez pedig nem áll. Nem áll azért, mert akkor az acélpátrica (bélyegző) útján nyert odorból, mely nem készül galvanó-fürdő segédelmével, az eredeti bélyegzővel megegyező nagyságú betűket önthetünk. Miután azonban öntés után ezek is mindig valamivel (természetesen csak mikroszkópikus kicsinységű elváltozásokról van szó) kisebbek: a kisebbedés okául csak az ólom azon sajátosságát állapíthatjuk meg, hogy hőben terjeszkedik, hidegben összehúzódik.

Már most, ha egy ilyen öntött és kihülés után mindenesetre kisebb képű betűről készítjük az ékezetes betű önthetéséhez szolgáló galvanomatricát, ez öntés után ismét kisebb és kisebb lenne.

1. példa: A) betűtörzs; B) ékezettörzs; C) konusz; D) forrasztás. — 3. példa: A) betűtörzs; B) ékezettörzs; C) konusz; D) helyes forrasztás. — 4. példa: a) betűtörzs; b) helyes konusz; c) helyes forrasztás következtében ponc nem képződhetett s így az ékezet itt is a betűtörzssel erősebben kapcsolódik. — 1a. példa: a) betűtörzs; b) hibás konusz; c) hibás forrasztású kölyüről nyert odorból képződött ponc bemélyedése. — 5. példa: 1. betűtörzs; 2. konusz. — 6. példa: mint 5. példa. — 7. és 8. példa: a) odorbemélyedés. — 10. és 12. példa: a) odorbemélyedés. — 11. és 13. példa: a) konusz; b) betűtörzs.

Az ékezetes betűk patricájául szolgáló öntött ólombetű képes felét forrasztás előtt csiszolókö segítségével az öntötteknél valamivel nagyobbra kell csiszolnunk és aztán vésés segítségével utánigazítanunk, ami nem is oly nehéz, ha meggondoljuk, hogy minden betű képe a törzs felé rézsútosan vastagodik. (L. 5. példát.)

A lecsiszolt képű betű ama részét, ahol az ékezetet hozzáforrasztani kell, lereszelik, vagy szintén lecsiszolják, ennek megtörténte után pedig az ékezetet először alul, aztán pedig a középen hozzáforrasztják. (L. 1. és 1a. példákat.)

Itt meg kell jegyezni, hogy a patricánál hozzáforrasztott ékezetnek nem szükséges aláágva lennie; öntéskor a betűtörzs garmond, ciceró stb.-re való beigazításánál az ékezet a betűtörzshöz átlóg, mert az összeforrasztás által a kölyü az illető betűkép törzsénél mindig valamivel szélesebb.

Így összeforrasztva, bár elég rosszul teszik, felhasználják a betűodor galvanoplasztika útján való előállíthatásához kölyűnek olyképpen, hogy az illető kölyűnél magasabb és rézsútosan (2. példa) gyalult körülbelül cicerós vastagságú ólomléniák közé forrasztják. A fürdő fölött elhelyezett rézpálcikákra való akasztás miatt nem képes felükhöz kampós alakú sárgaréz-drótot forrasztani s ama részeket, amelyekre fémnek nem szükséges lerakódnia, viaszkal bekenik.

Így aztán a fürdőbe akasztják, hogy róla öntésre szolgáló betűodort nyerjenek. Itt keletkezik aztán az a kardinális hiba, mely a nyomót és szedőt egyaránt annyira bosszantja, hogy ugyanis az ékezet igen könnyen letörik, mert az ékezet és betű ámbár középen és alul össze van forrasztva, mégis két különálló test és így a rézlerakódásnál a betűodorban a betű- és ékezetkép között is poncok támadnak, aminek következtében az öntött ólombetű képe az ékezettel csak igen gyöngén lévén összekötve, nemcsak nyomáskor, de már az alágyalulás idején is igen könnyen letörhetik. Ezért aztán az illető munkás is csak csinján és nem a szükséges pontossággal gyalulja alá az ékezetes betűt.

Tudnunk kell ugyanis, hogy a betűtesten kívül álló ékezet alágyalulása azért történik, hogy sűrűn szedett sorokban, ha lelógó, például *g* betű kerül az ékezet alá, ez az ékezetes betűt fel ne tolhassa a többinél magasabbra, mert ez esetben az ékezet okvetlenül letörne.

Hogy mind ez eseteket elkerülhessük, a betűodor készítésére szolgáló kölyű összeforrasztását az illető vésnöknek, miután a betűképet szélesebbre csiszolta

és utánigazította, a 3. példán látható módon kellene végeznie, vagyis (ez bár elég sajnos, csak nagyon kevés öntődében történik) az ékezetet a betűtörzshöz nemcsak alul és középen, hanem fent is hozzáforrasztania, úgy hogy a galvánlerakódás az ékezet és betűkép között poncot ne képezhessen. Vagyis ami minket nyomdászokat legjobban érdekel, az imígyen elkészített patricára reáarakódott matricából öntött ékezetes betűnek — hogy nyomás alatt le ne törhessen — a 4. példa szerint látható betű- és ékezetképet fent összekapcsoló konusszal kell birnia. (L. 4. példa.)

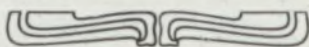
Ha betűanyagunk átvételekor az ékezetes nagy betűket ez iránt megvizsgáljuk és rendben találjuk, bátran felszedhetünk belőle bármennyi sort, az ékezet egyhamar nem fog letörni.

Most pedig még egyet-mást a betűmatrica elkészítéséről. A betűnek galvánlerakódás által nyert mását *cinkkel* téglánalakúra öntik; cinkkel azért, mert ez keményebb mint az ólom. Miután azonban a cink igen nagy olvasztási hő igényel, oly esetben, ha a galvánlerakódás csak gyöngye és e szerint félő, hogy a magas hőfokú cink a galvánlerakódást megtámadhatná: mégis csak ólom-téglányt öntenek.

Az odor-bélyegzésre vagy -lerakódásra használandó acél- vagy ólomkölyűnek mindenkor az 5. példa és nem a 6. példa szerint kell metszve lennie, mert ámbár nekünk nyomdászoknak némely esetekben a 6. példa szerint öntött betű jobban megfelelne, az öntőnek mégis az 5. példa szerint metszett kölyűt kell használnia, hogy a 7. példa szerinti betűodort kapja öntéshez. Ha a 6. példa szerinti metszett kölyűt választaná, úgy a 8. példa szerinti odort nyerné, amely esetben a betűkép a kivételnél horzsolódnék, sőt meg is sérülhetne. E horzsolódás azonkívül a betűkép széleit tarajossá tenné, amely taraj a magasságra való gyalulásakor, avagy nyomtatáskor a betűkép felületén szétrnyomódnék (9. példa), s így a betű nem nyomódhatnék teljesen sima felülettel.

Ha a matrica mélyedései homorúak, nem baj, mert a belőle öntött betűkép felülete domború (természetesen csak alig láthatóan; 1. 10. és 11. példát.) De ha az odor mélyedései domborúak, ez már nagy baj, mert akkor a betűképfelület homorú (1. 12. és 13. példát) és míg a széleken a papirost keresztülnyomná, a középen alig vagy csak szürkén nyomódnék.

Novák József.

Naptárak és üdvözlő-kártyák.

Az a hagyományos szokás, hogy ujév táján a könyvnyomtatók és litografusok gondos kiállítású naptárakkal kedveskedjenek üzletfeleiknek: az idén sem vesztett erejéből. Egész sereg csinosnál csinosabb naptárt volt alkalmunk látni, köztük olyanokat is, amelyek méltán díszére válhatnak a magyarországi nyomdászatnak.

Az *Athenaeum* kombinált tömbnaptára egyike a legjobban sikerülteknek. Selyemszalaggal összefűzött három részből áll. A felső darabon a cég-főiratot találjuk, litográfiai nyomtatásban, szerény, de igen szép dísszel körítve. A középső darabon Basch Árpád egy szép rajza látható: csillagkoszorús angyal, egyik kezében kileveledett nyelű kaszát, a másikban homokórát tartva. Alul húzódik meg a keskenyformátumos, körülbelül félhónapokra beosztott kis tömbnaptár. Az egészet ügyesen rajzolt és pompásan színezett ornamentum fogja körül.

Gyönyörű kis zsebnaptárt kaptunk *Berger & Wirth* lipcei festékgyáros cég budapesti képviselőjétől, *Nádor Lajos* úrtól. A finom bőrbe kötött naptár külső felén empire-stílusos dísszel kerített szép aranynyomásos főirat jelzi a naptár kiadóit. Belül minden hónap után egy-egy pompás színnyomatot találunk. Az első duplex-festékekkel nyomtatott fénynyomat; igen szép autotípiák, egy-egy pompás domború nyomat, autokrom, kromolitográfia, háromszín-nyomat stb. következnek utána. Az egész könyvecske méltán dicséretére válik a hatalmas cégnek.

Blandl János mohácsi nyomdatulajdonos nagy alakú fali naptárt küldött széjjel. A kifogástalan nyomdásztechnikával előállított és igen praktikus naptár főlsejét szivárványos alapnyomat díszíti.

Czettel és Deutsch tömbnaptára litográfiai munka, aranyos háttérből fehéren kiemelkedő fekete-kontúros betűkkel. Jól sikerült mediaevalis betűk, finom térelosztás jellemzi az egészet.

A *Fővárosi nyomda részvénytársaság* tömbnaptárja egyszerű, de csinos. Különösen kiemelendőnek tartjuk, hogy a naptári rész szedésére és nyomására is kellő gondot fordítottak.

A *Franklin-Társulat* elegáns tömbnaptárán erősen szembeötlő dombornyomatot látunk, legfőképpen Franklin Benjaminsnak relief-képével. A háttér galambszürke, a szecessziós vonaldísz világosabban emelkedik ki belőle. Az alul elhelyezett szöveget piros betűkkel nyomtatták, ami elég jó hatásúvá teszi a máskülönben is csinos naptárt.

Gelléri és Székely tömbnaptárának táblája könyvkötői nyomat: vastag aranyszínű betű meg dísz sötétzöld papirosra; a naptári rész fődőlapja pedig litográfiai munka. A naptári rész valamennyi között itt a legbővebb.

Hamburger és Birkholz esztendőről-esztendőre litográfiai úton készült szép fali naptárt szokott kiadni. Az ideje is pompás. A remek betűkből álló főirat alatt a háttérben aranynyomásos fölkelő nap, az előtérben pedig üzleti könyvekkel bibelődő két szép nő-alak. Alul a bélyegilletéki tábla, oldalt pedig — jobbról-balról szimmetrikusan — a naptári rész. Mint a cég minden nyomtatványát: ezt is kitűnő izlés meg gondos technika jellemzi.

Hornyánszky Viktor kis zsebnaptára — mint az eddigiek általában — csinos terméke a magyar iparművészetnek. A zöldeken márványozott finom szattyánbőr-kötésben hetekre beosztott kalandáriumot találunk, majd meg a posta- és távirda-szabályzat következik. Jegyzeteknek való üres lap is bőven van a naptárban. Kissé szokatlan, de ügyes rajzával már a beléspapíros is meglepi az embert. A címlap pedig határozottan jeles munka, s rajzolójának, Müller József szaktársunknak igazán dicséretére válhatik.

Kellner és Mohrlüder kő- és könyvnyomdai műintézete is tömbnaptárt küldött üzletfeleinek. A szecessziós fődőlappal ellátott naptári rész jobbra szorult. Balfelől — a táblán — tunikás nőalak áll, jobbában vörösbogyós babérágat tartva. Az egész litográfiai munka.

Kertész József gyönyörű tömbnaptárt állított elő. Főül szecessziós tájkép, előtérben rózsafán szaglászó hölgyalakkal. A naptári rész fődőlapján rózsakoszorúba foglalt kis kép, amely almafát ápolgató kertészembert ábrázol. Asztalon-falon egyaránt pompás dísz ez a naptár, s méltán dicséretére válhatik rajzolójának Helbing Ferencnek, meg a nyomtatást végző tipografusnak is.

A *Légrády Testvérek* könyvnyomdája csinos író-mappát küldött széjjel. Az itatos papirosra nyomtatott kalendáriumlapok fölött színnyomásos tájképet látunk. A mappa sarkai bőrből valók. A betűk különösen pompásak e naptáron.

Ligeti Jenő és Társa budapesti szaküzlete kicsiny tömbnaptárral kedveskedett üzletfeleinek. A naptáron érdekes újítás az, hogy használatkor a tömb lapjaiból csak egy szelvénykét kell letépni. A napokat pedig egy csuklószerűen föl és alá igazítható kéz mutatja.

Márkus Samu könyvnyomdájának a tömbnaptára is igen szép. Az ügyes rajz és gondos szedéstechnika nagyban dicséri e nyomda mesterszedőjét, Müller Ignácot.

A *Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság* két tömbnaptárt is adott ki: egy kisebbet meg egy nagyobbat. Mind a kettő Mitterszky József szaktársunk mesteri kezére vall. Különösen a nagyobbik lepelt meg bennünket. A magyaros motívumok győ-

nyörűen szövődnek össze rajta az empire-hatású vonalas dísszel. Színezése diszkrét és harmonikus. A kisebbik naptárnak különösen a formátuma kedves. A rajta levő szép magyaros dísz a Deutscher Buch- und Steindruckerei is bemutatta olvasóinak.

A *Pesti könyvnyomda részvénytársaság* nagy tömbnaptárának táblája Götz József műve. Szolid és mégis pompás dísz, finom színérzék jellemzi. Az egész naptáron erősen kidomborodik a tipográfiai jelleg. Elismert jó szakemberek állítása szerint ez a naptár egyike a legkülönbeknek.

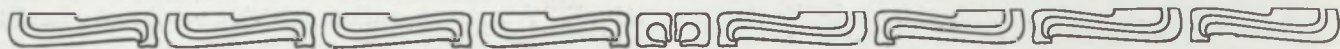
Révai és Salamon szép tömbnaptárán szecessziós tájképet látunk, ami plakáthatásúvá teszi az egészet. Csinos fali dísz, de az íróasztalon is jól fest. Ami a tömbnaptáraknál általában szokatlan: magának a naptári résznek szedéstechnikájára is kellő gondot fordított ez a kiváló cég.

A *Rigler József Ede papírneműgyár részvénytársaság* naptárának sujelte a tavalyi, illetőleg a két év előtti. Ez a remek naptár 30×46 centiméteres öt kartonlapból áll. A szürke színű kartonlapok vásznas strukturájúak s felső részükön szalag tartja őket vissza. A fedőlapon színes domború nyomatot meg rövidke ajánlást látunk. A többi négy lap hármankint csoportosítja a hónapokat, s kiváló művészünknek Helbing Ferencnek ráragasztott pompás litográfiái díszítik. — A „Balgarija“ című szófiai ujság számára még egy hétszínnyomásos fali naptárt is nyomtatott a Rigler-féle műintézet. Valóságos nyomatástechnikai erőpróbanak nevezhető ez a naptár, s méltán becsületére válik Elbert Arnold gépmesternek, aki azt Mayer Rezső főgépmester felügyelete mellett nyomtatta.

Scholz Ede bécsi betűöntődéje magyar-főlírásos kis tömbnaptárt küldött széjjel. A naptár konfekciós munka, de a megválasztása jó ízlésre vall.

Üdvözlő-kártyát is kaptunk néhányat. Igen szép köztük *Mitterszky József* és *Fuchs Zsigmond* közös kártyája. Mindketten remekeltek vele. Előbbi a terv-

vel meg a véséssel, utóbbi a nyomással. A kártya különben túlnyomó részben dombornyomásos, pompás magyarstílusos dísszel. Még a külön e célra készült borítékon is szép magyaros dísz található. — *Prüner Arnold* üdvözlő-kártyája is igen csinos. Az üdvözlőlet tolmácsoló három Habsburg-sor alatt ékben végződő szecessziós tájképet látunk színes alapnyomással. — *Schopp János* és *Novák József* közös kártyája minden tekintetben eredeti. S a mellett szimboliztikus is egy kissé. Belül homokóra-formájú arany keretben fekete alapból kiemelkedő szecessziós arc, pirossal nyomtatott évszám, meg az üdvözlőlet szövege. Kockákból összerakott világoskék keret egészíti ki a rajtot négyszögformára. — Érdekes üdvözlő-kártyát kaptunk Marosvásárhelyről, a Révész-féle könyvnyomdában dolgozó *Rozsi Ferenc* és *Kovács József* szaktársainktól. A 0-ás nyolcad alakú papiros felső felében van a szöveg, ezalatt pedig egy a fölkelő napot vidám kukorikolással köszöntő, négy színben nyomtatott kakas. Az az érdekes ezen a kártyán, hogy az egészet Mäser-lemezből vették derék szaktársaink, s a formák egymásra-nyomatásával érték el a festői hatást. — *Fekete Gézának* és *Bauer Henriknek* durva papirosra három színben nyomtatott üdvözlő-kártyái amerikai izűek. Eckmann-típusból két sor meg az évszám; közben ügyesen alkalmazott vignetta, kívül pedig egyszerű vonalkeret: ez az egész. De a kártya mégis csinos, ami főképpen a sajtószertű papiroshoz való alkalmazkodásnak köszönhető. — A „Székesfehérvár és Vidéke“ nyomdájának akcicens-szedője, *Müller József* szaktársunk, egy színben nyomtatott Mäser-vésetes kártyát küldött. A kártya általában elég jó összhatású. — *Watzulik Albin Máriától*, Altenburgban dolgozó süketnéma földintől összehajtható üdvözlő-lapot kaptunk. Alumíniumfestékkel készült mesteri alapnyomaton van a vörösbarba festékkel nyomtatott szöveg, meg a még két szín fölhasználásával nyomtatott pompás dísz.

Ábráink, címlapunk és mellékleteink.

Jelen füzetünkben megkezdjük a szaktanfolyami kísérleti nyomda betűanyagának bemutatását. Az Első Magyar Betűöntő Részvénytársaság igazgatója, *Czettel Dániel* úr által nagylelkűen adományozott „Romana“ betűfajtaival kezdjük, amely méltán számítható a magyar betűöntő-műipar legjelesebb termékei közé. Sokoldalú használhatóságukról — azt hisszük — egyetlen pillantás is meggyőzheti a szakembert.

Évi címlapunk szedése szaktanfolyamunkon készült *Spitz Adolf* tervezete szerint, nyomtatása pedig a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság dolga volt. A szöveget különben az Első Magyar Betűöntő Részvénytársaság „Romana“ betűfajtajával szedték. A fölül levő díszítés

Brendler Károly és Fiai bécsi betűöntő-cégtől való. — Két mellékletünk szintén a szaktanfolyamon készült, még pedig *Löwy Salamon* szaktársunk vázlatkészítési kurzusán. Az egyiknek tetejében magyar-stílusos szép homloklécet látunk; ezt a Pallas-nyomda mesterszedője, *Mitterszky József* rajzolta.

Mellékleteinkből nagy sajnálatunkra nem jutott minden füzetünkhöz példány. Ennek az az oka, hogy az utóbbi két hét alatt — tehát a mellékletek kinyomatása óta — Szakkörünk taglétszáma hatalmasan megszaporodott. Ama szaktársainkat, akiknek melléklet nem jutott: a Bendtner-jubileumra készült díszes emlékfüzettel kárpótoljuk e veszteségért.

Kolozsvári levelek.

Feledhetetlen karácsonyuk volt a kolozsvári szakköri tagtársaknak. A budapesti vezetőség — látva a kolozsváriak szaktudás utáni vágyát — kellemes meglepetést szerzett nekik azzal, hogy Löwy Salamon szaktársat megbízta: tartson Erdélyország fővárosában felolvasást s ezzel kapcsolatban rendezzen egy kis nyomtatványkiállítást is. Igaz köszönetünk érte.

Mert hiszen nem lehetünk mindannyian Budapesten, hogy mindama szép nyomtatvány-kiállításokat, melyeket időnként rendez a Szakkör, megtekinthessük. Elszigetelve vagyunk Erdély e kies völgyében, de amint látható, a nagy távolság nem akadályozhatja meg szellemi érintkezésünket a budapestiekkel. Az ország szívében székelő Szakkört talán a fölkelő naphoz hasonlíthatnók, amely mindenüvé egyformán árasztja melegítő sugarait.

Ma már nekünk vidékieknek is sűrű tömegekben kell ama zászló alá sorakoznunk, amelyre e szavak vannak írva: „A tudásban rejlik az erő!”

A kornak intő szövegét megértettük, tömörülünk és felelünk az álmódzókat csendes álmukból, munkára szólítva őket.

Be kell látnia ma már minden nyomdásznak, hogy a korról haladnunk kell, már a saját érdekünkben is, mert a rohamosan fejlődő géptechnika idővel mindent kiszorít.

Ha egy futó pillantást vetünk a Nyugat kulturnépeire, láthatjuk, hogy egészében véve mily megkapó minden ipari alkotásuk. Ők már nem igen dolgoznak sablon-szerűleg, hanem sok iparban eredetiségre s a saját nemzeties irányzatok kidomborítására törekednek. Bizony ezt a műizlést nálunk is ki lehet fejleszteni. De ehhez idő kell, mert Magyarország nyomdászainak legnagyobb része nem a saját szunnyadó ízlését igyekszik munkája keretében érvényre juttatni, hanem a betűöntők mintáit avagy a külföldről importált német, angol, francia nyomtatványokat másolgatja. Még pedig többnyire rosszul.

De van még más bibi is. Akárhány vidéki nyomtatványon a modern anyagnak egész halmaza van felraktározva, s egyes nyomdákban a legostobább újdonság-félét is képesek meghozatni, de nincs aki bánni tudjon velök és helyesen, ízlésesen alkalmazni tudja mindezt az anyagot.

Hallottam többektől, hogy könnyű a budapestieknek csinos és ízléses nyomtatványt alkotniok, mert hiszen oly dús választék áll a rendelkezésükre, hogy nem csoda, ha szép nyomtatványt állítanak elő. Pedig ez nem áll! Budapesten megfordítva van a dolog. Ott inkább többet fizetnek a mesterszedőnek, de megkövetelik, hogy a nyomdában meglevő anyaggal is tudjon dolgozni.

Ellenben a vidéken derűre-borúra hozatják a mindenféle körzetet és a mesterszedőnek csak minimumot fizetnek. Persze, hogy így nem érdeklődik senki fia a művészies irány létrehozása iránt. Bántja a törekvő szedőt az a tudat, hogy bár éjszakáit tanulásra és kísérletezésre áldozza, anyagi haszna nincsen belőle, mert az elfogadott minimum a vidéki nyomdatulajdonosok felfogásában egyszersmind maximum is.

De ez csak átmeneti dolog; ne riasszon vissza bennünket. Elérkeznek az az idő is, amikor majd a vidéki

nyomdatulajdonosok nem fektetnek minden évben drága pénzt a szekrénybe, hanem magát a törekvő mesterszedőt fogják jobban díjazni, s egyszersmind kötelezni arra, hogy a már meglevő anyag kellő felhasználásával ízléses, csinos munkákat állítson elő.

Ha beáll ez a valószínű dolog, a vidéken dolgozó szaktársaknak is körmükre égett a gyertya. Mily keserűség bántja majd azt, ki nem tud alkalmazkodni az új kor kívánalmaihoz. Mert hasztalan dicsekszik manapság valaki azzal, hogy huszonöt-harminc évet töltött egyetlen nyomdában, mind nem ér semmit, ha nem tanult és nem haladott ez idő alatt semmit sem.

Minden nép ma a saját nemzeties irányzatát kultiválja. Nekünk magyar nyomdászoknak egyenkint és összesen is arra kell törekednünk, hogy munkánk keretében a magyaros jelleg kidomborodjék és nyomtatványunk magyarságát átérzeze minden ember. Milyen szép is volna, ha nem kellene a külföldet utánoznunk, hanem folytonosan a saját nemzeti kincseinkből, a már meglevő magyar dekoratív stílusból meríthetnők nyomtatványaink díszítéséhez az anyagot!

*

Löwy Salamon szaktárs munkáinak kiállítása Széchy Ákos dr. igazgató úr szíves engedelmével a Malomutcai polgári fiúiskola rajztermében volt.

Szemeink előtt a szebbnél-szebb nyomtatványok gazdag választéka tárult fel. Láhattuk, hogy mily tudás szükséges a nyomdászat birodalmának a meghódításához. A munkák nem sablonosak, hanem sok tekintetben eredetiek. Löwy szaktársunk nem törekszik arra, hogy a szöveg lényegét sallangos felcírázással eltakarja, hanem a sorok ügyes csoportosítása a fő célja minden egyes munkáján. Maga Széchy Ákos dr. is az elismerés hangján fejezte ki örömét a kiállított munkák látása felett.

Áttérve magára a felolvasásra, mondhatjuk, egyike volt a legsikerültebbeknek. Előadó először is megismertette a könyvnyomtatás ama határait, melyeken belül a művészies irány kellőképpen érvényesülhet. Azután rámutatott a magyaros stílusban dolgozó mesterszedők munkáira, alaposan megmagyarázva a nemzeties díszítő stílus jellemző sajátosságait. Fejtegetéseivel fölkelte az érdeklődést nemcsak a szaktársakban, hanem a meghívott vendégként megjelent Széchy Ákos dr. igazgató úrban is, ki messze menő támogatást, sőt segítséget is helyezett kilátásba úgy a kereskedelmi és iparkamara, valamint a városi tanács részéről. Egyben ígéretet tett, hogy a nyomdász-inasokat kötelezni fogja nyomdászat-történelemnek, vázlatkészítésnek, stíltannak és szabadkézi rajznak a tanulására. A tanfolyam megkezdését örömmel veszi tudomásul és bármikor is minden irányban szívesen ad felvilágosítást. Az iskola tulajdonát képező magyaros jellegű rajzmintákat a tanfolyam céljaira bocsátja, valamint világítást, fűtést és ingyenes helyiséget is helyez kilátásba.

Ezzel véget ért a karácsony másodnapján rendezett kiállítással kapcsolatban a kolozsvári szakköri tanfolyam

alakuló-gyűlése, melynek végeztével a jelen volt szakköri tagtársak közmegebecsülésben és szeretetben álló elnökünket, Tanay Józsefet táviratban üdvözölték.

Kahlfürst Imre.

Oly elszigetelten élő nemzetekre nézve — mint amilyenek mi magyarok is vagyunk, — kikhez a Nyugaton forrongó és mindent átalakító művészeti törekvéseknek csak végső hullámvetései jutnak: kulturális szempontból valóban kincset ér egy oly testület, melynek zászlajára valamely szaknak fejlesztése és magasabb színvonalra való emelése van írva.

Ilyennek tekintetem mindig a Könyvnyomdászok Szakkörét. És méltán. Mert hivatásának magaslatán állva, teljes erejével igyekezett kezdettől fogva támogatni minden olyan törekvést, melyet egyesek, a reájuk befolyást gyakorló kedvező vagy mostoha körülmények által kényszerítve, génuszuk avagy hajlamaik által indítatva, a grafikai iparművészetek alaposabb megismerésére kifejtettek. Működése tehát áldást hozó kulturális misszióknak tekinthető. Mert nélküle vajjon hol állanánk a szakfejlesztésben? Körülbelül ott, hol keleti szomszédunk, Románia: a kezdet kezdetén. Pedig, ha tekintetbe vesszük a francia és olasz nyelveknek csak némiképpen hasonlatosságát a románnal, a tények reájuk sokkal kedvezőbbben alakulnak, mint reánk magyarokra nézve. Nyelvünk sajátosságánál fogva Európa egyetlen nemzetének nyelvét sem vagyunk képesek — alapos tanulás nélkül — megérteni, mert nem áll fenn köztünk s a művelt nyugati népek közt a nyelvközösség kapcsa. Igaz, hogy a német nyelvet hazánk egyes vidékein szaktársaink túlnyomó része bírja, tehát e nyelven írt szakművek olvasásában közvetlenül gyönyörködhetnek; de mit csináljon az, ki anyanyelvén, a magyaron kívül mást nem bír, és sorsa oly tősgyökeres magyar városokba sodorja, mint Debrecen, Szeged vagy Kolozsvár, hol csak áldozatok árán van módjában idegen nyelveket tanulnia. De ha mindannyian is bírnók Gutenberg nyelvét: származna-e reánk abból haszon, mely abszolút becsünek volna mondható? Nem! Mert csupán német művek tanulmányozásából megszerezhetnők ugyan a magasabb szaktudás elnyeréséhez szükséges ismereteket, de e fejlődés idegen népnek idegen szellemében történne. Vajjon beszélhetnénk-e akkor valaha saját nemzetes stílusunknak a nyomdászatban való használatáról?

Ezért mondtam a Szakkör működését áldást hozónak. Mert kiadványaiban a legjobb eredeti szakkikket teszi közkinccsé, lapjában külföldieket is közöl hű fordításban és minden hasznos találmányt ismertet; mert felolvasásokat, mert szaktanfolyamokat rendez és legvégül, mert: teremtett egy jeles mesterszedői és egy oly tehetséges szakirói gárdát, mely ma már díszére válna Európa sok műveltebb nemzetének is.

De nem folytatom, hisz jól tudom, a Szakkör, illetve annak választmánya lesz az első, kik azt mondják reá: csak hivatásukat töltötték be, s csak kötelességüket teljesítették. De az a határozat, melyet a múlt hó 17-én tartott választmányi ülés hozott — hogy oly vidéki városokba, hol nagyobb számú körtagok vannak, kiválóbb szakférfiak ránduljanak, hogy felolvasások és kiállítások rendezésével a szakképzést elősegítsék — már kötelességteljesítésen föltul állott. Jellemző reájuk és méltó hozzájuk. Nekünk, vidékieknek váratlan volt ugyan, de csak azoknak meglepő, akik nem ismerték a Szakkör választmányát s nem annak elnökét, kik jól tudják azt, hogy a jótett akkor a legszebb, ha kérés nélkül gyakoroltatik, már pedig e határozat minden kérést megelőzött. Hálás köszönetünk érte.

*

Jól választotta meg karácsony másodnapján tartott felolvasásának tárgyát a központból kiküldött Löwy Salamon szaktársunk, ki egyebek közt a betűöntődei díszítőanyagok helyes használatáról tartott nagy szaktudásra és széleskörű ismeretekre valló felolvasást. Mint-hogy azonban ez értekezésének magva a Magyar Nyomdászok Évkönyve huszadik évfolyamában úgyszintén megjelent, tehát nem ismertem, csak két igazán dicséretre méltó tulajdonságáról emlékezem meg. Egyik: eredetisége. Eredeti, mert senkit sem utánoz, őt magát meg sokan utánozhatják; eredeti gondolkodásában és ennek kifejtésében, s gondoskodik róla, hogy ezeket mindenki megérthesse.

Másik dicséretes tulajdonsága, hogy nem él szónoki fogásokkal, melyekkel hallgatóit talán jobban gyönyörködtetheti, de annál kevesebbet taníthatja. Felolvasását, melyet hallgatóinak osztatlan tetszésnyilvánítása többször megszakított: a Szakkör legmesszebbmenő támogatásának biztosításával fejezte be, melyre azonban — úgymond — szükséges, hogy magunkat érdemessé tegyük.

A felolvasással egyidejűleg rendezett nyomtatványkiállításról sokat írhatnék, ha ebben meg nem előz e lapok t. szerkesztője, ki ugyanezen munkák budapesti tárlatáról rövid, de tartalomdús, tárgyilagos és tanulságos cikksorozatot írt. De így — olvasva ez értekezésnek is nevezhető cikket, s megértve a benne kifejezésre jutott eszméket — Löwy szaktársunk kolozsvári nyomtatványkiállítását a maga teljességében festeni nagyon is bátor és hiábavaló törekvésnek tartom. Tény, hogy kiállítása nem mondott ellent felolvasásának. E két alkotása egymást egészítette ki. Amit itt hallottunk teoretice, amott láttuk gyönyörűen érvényre juttatva praktice is.

Az elmondottak után talán fölösleges is mondanom, hogy a Szakkör eszméje — a felolvasás és kiállítások rendezése — Kolozsvárt fényesen bevált. Jó volna többször megismételni.

Lengyel Albert.

Könyvismertetés és kritika.

A betűszedés elméleti és gyakorlati kézi könyve.

A Grafikai Szemlében fönti című szakkönyvre vonatkozólag megjelent kritikát illetőleg engedje meg a tek. szerkesztő úr, hogy mint a szerzők egyike, megjegyzéseimet rövidesen megtehessem.

De mielőtt ezt tenném, ki kell térnem az ugyan-csak a Gr. Sz.-ben x. x. aláírással megjelent néhány sorra, amennyiben e sorok írója egy kérdést intéz hozzánk: hogy miként gondoljuk használhatónak a kézi könyvet a tanoncok rendszeres oktatásában?

Erre vonatkozólag röviden közlöm a könyv módosított előszavát, a könyv beosztását illetőleg:

„Az egész könyv három részből áll. Az első rész az elemiekkal, a síma szedéssel, táblázatokkal, tördeléssel stb. foglalkozik s fokozatosan az első-harmadéves tanoncok oktatásánál használható előnyösen; a második rész, mely a harmadikkal, az általános ismereteket felölelővel egyetemben, a tanonc-idő negyedik évében levő inasok és fiatal segédek tudását van hivatva gyarapítani, a mester-szedő sokoldalú munkakörét ismerteti; a harmadik rész oly általános ismereteket ölel fel, melyekre a betűszedőnek lépten-nyomon szüksége van s melyek a szakmában való előhaladást megkönnyítik.“

Ezzel, azt hiszem, világosabb az útmutatás a könyv rendszeres használatára.

Ami x. x.-nek azt az óhaját illeti, hogy a díszít-ményekből többet kellett volna bemutatnia a kézi könyvnek, nem érthetek vele egyet, mert hisz akkor egy valóságos öntödei mintakönyvet kellett volna bemutatnunk, az összes számottevő díszítmények-ből, mert csak természetes, hogy úgy az összes, valamennyire számottevő anyagot, amely ugyancsak szezszerű váltakozásokon megy keresztül, fel kellett volna ölelnie a kézi könyvnek, aminek semmi praktikus hasznot nem tulajdonítok.

Ezzel rátérek N. L. kritikájára.

A kritikát előszavunkban magunk kértük, el is fogadjuk annak igazait; de egyenes, nyílt, tárgyila-gős kritikát vártunk, olyat, mely a kézi könyv szak-beli tanításaira vonatkozzék, annak hiányait meg-mutassa, a netán helyteleneket jelezze. Hisz azt senki el nem hiszi, hogy a kézi könyv bevezetéseként elhelyezett kis történeti vázlat oly nagyfontosságú lenne, hogy az három hasáb maró gúnyt meg-érdemelne. Mert a szedőnek azt nem fontos tudni, hogy Trattner Andrásnak vagy Jánosnak hívták-e, meg hogy a legrégibb ismert fametszet lenyomata 1418 avagy 1423-beli-e; de tán sokkal fontosabb

az, hogy a tananyag: a szakbeli tanítások helyesen vannak-e meg a könyvben. Ez a lényeges.

De lássuk a kritikát, annak sorrendjében.

A legrégibb képelemkre s a patronokra vonatkozó kritika nem oly fontos, hogy a fölött vitatkozzam.

A nyomósajtónak az alapját és kezelését illetőleg Gutenberg, mint mehanikus, más létező sajtókat vehetett alapul s ezeket módosíthatta a könyv-nyomatáshoz; így tehát a könyvnyomdászatban használt sajtót méltán mondhatjuk az ő találmá-nyának, melyet később fokozatosan javíthatott, épp úgy, mint betűit is tökéletesbitette. Ez részünkről nem elhamarkodott állásfoglalás, amit N. L. sajtát 16 sora, mit erről alább ír, ugyancsak bizonyít. Csakhogy ő per „általában, nem egészen bizonyos, lehet“, se hideg, se meleg módon kertel.

Továbbá, igenis: Gutenberg sajtója adta meg a helyes irányt a mai nagyszerű gyorsajtók meg-teremtésére, épp úgy mint a fatöng a tutaj, a csó-nak, a vitorlás, a gőzhajónak; a parittyá, nyíl a puskának, ágyúnak stb. stb. Mert Gutenberg meg-adva a helyes irányt, évszázadokon keresztül ez irány nyomán kísérleteztek tovább — a rotációsig.

A Katholikonra vonatkozólag igaza van, mert „... az általa utolsónak nyomtatott Katholikon is ily betűkkel készült“.

Hogy Gutenberg egy darabban metszette-e első kolumnáit vagy sem: azt mi sem tudjuk biztosan, más sem, — N. L. sem; de lehetséges, úgy-e bár? Hisz ő is azt mondja: ez hipotézis, bizonyíték erre nincs. De az ellenkezőjét sem vitathatjuk.

... Fustnak nagyszámú kiadványa látott gyors egymásutánban napvilágot... Erre azt mondja a kritika: „No, nem valami igen nagyszámú: a zsol-táros könyv, a Rationale Durandi, a Constitutiones Clementis, egy latin biblia, meg egy-két bűnbocsátó levél. Ez éppenséggel nem sok, különösen ha meg-gondoljuk, hogy Fust teljes 11 esztendeig dolgozott együtt Schöffferrel.“ — Hát csakugyan, 11 év alatt többet is produkálhatott volna Fust — szedőgéppel és rotációssal! Vagy talán „krapler“ volt?

Pannar és Sveynheim a latin antiqua betűt hoz-ták forgalomba. N. L. szerint ezek a betűk átmeneti típusok a gót meg az antiqua között. Teljesen igaza van; de ha föntiek nem hozzák forgalomba ez át-meneti típusokat, akkor tán Jenson Miklós sem lenne megteremtője az igazi antiqua típusnak. És bármi-ként is okoskodjunk, a vége mégis csak az, hogy Pannar és Sveynheim hozták legelőször forgalomba az antiquához hajló betűket. Ezt N. L. leghatha-tósbabban bizonyítja mellettünk azzal az állításával, amikor azt mondja, hogy e betűk átmeneti típusok a gót meg az antiqua között. Ha nem lett volna

átmenet, tán nem lett volna — antiqua. Ha nem lett volna Elzevir, ma nem volnának elzevir-betűink.

Az Aldine betűt a XVI. században Aldus Manutius hozta forgalomba. N. L. szerint három századdal később, tehát csak a XIX. században, az angol öntők hozták volna forgalomba. Lehet, hogy igaza van. De felütve a N. L. által segédszerkesztett Nyomdászati Enciklopédiát, az Aldine betűre vonatkozólag a következőket olvashatjuk az 5. oldalon:

„Aldine, betűfajta, a velencei Aldo Pio Manuzio könyvnyomtató metszette a XVI. század elején...“

Lehet, hogy helytelenül állít a kézi könyv, de így a Ny. E. is valótlanul közöl. Már pedig nagyobb vétek egy lexikonszerű könyvben ilyet elkövetni, mint egy szerény kézi könyvben. Hisz az Enciklopédia azért készül, hogy abban minden szükséges szakbeli adatot a legpontosabban körülírva megtaláljunk!? Hátha ez egy adatot éppen innen vettük ki?! Miért nem rektifikálta annak idején az Enciklopédia tévedéseit? Vagy tán az Enciklopédiának szabad valótlan állításokat tartalmaznia — csak azért, mert N. L. volt a segédszerkesztője! — és azokat mindenben el kell fogadnunk?!

Igaz, hogy ha az Enciklopédiát megnéztük volna, nem kerül a kézi könyvnek Trattnerre vonatkozó soraiba a kettős sajtóhiba, mert tényleg: Trattner János Tamás a XVIII. században vergődött hirre.

Hogy a betűrendszereket bővebben ismertették, nem lehet hiba, mert ily rendszerű betűk még tényleg léteznek s ha nem soroltuk volna fel, tán éppen azt kifogásolta volna valaki.

A 6. oldalon tollhiba folytán „betűtest nagyságát jelző“ helyett „magasságjelző“ került a kézi könyvbe. Ez tényleg hiba.

A 6—7. és 105—117. oldalakon mondottakra vonatkozólag megjegyzi a kritika, hogy nem alapos, és e tekintetben „kissé el vagyunk szigetelve az általános fölfogástól“. Kik azok a vagyunk? Bárkit kell ezalatt érteni, hogy merészkedik az általános fölfogással szemben pálcát törni?

Nem könnyű dolog a betűről okosan írni — mondja a kritikus. Szerintünk is sokkal könnyebb kritikát írni.

De lássuk, mivel érdemlettük meg a kemény szavakat. Azt mondjuk könyvünk 7. oldalán az antiquát és mediaevalt illetőleg, hogy ezek „mindegyike számtalan jellegre osztható s valamennyi jelleg külön-külön megoszlik többféltre, amennyiben rajzmetszésük szerint nevezzük meg az egyes jellegeket; így ismerünk angol, francia és román antiquát; angol, francia, román és római mediaevalt.“

Azt kérdi: mit értünk román alatt? — Bizonyára nem oláh antiquát vagy mediaevalt. Hanem igenis értjük az egész Európában elfogadott, általánosan használt betűelnevezést, amellyel megkülönböztetjük a románt a rómainak elnevezett betűalfajttól. Mert ha a szedő azt a direktívát kapja, hogy román

mediaevalból szedjen, bizonyára nem állít fel római mediaeval szekrényt ott, ahol mindkét betűalfaj létezik. Mert ez kettő.

Ami azt a tanítását illeti, hogy a román volta-képpen rómaikat jelent — tudjuk mi is. Épp úgy tudjuk, hogy minden latin antiqua és mediaeval betű a rómaiból eredő és csak eltérő, sajátos rajzmetszésük folytán, könnyen megkülönböztethető ismertető jellegüknél fogva elnevezésük: angol, francia (e kettő azért is, mert angol, illetve francia öntők terjesztették, kedveltették meg általán), román, római — a használatban általában és nem nacionális szempontból. Hiszen van például nekünk hazai antiquánk és magyar kurzívunk is, de ezzel még nincs az mondva, hogy ez eredeti magyar betűtípus lenne. Az öntőde mindössze is megkülönböztetésül nevezi így betűit, miután a voltaképpeni rómaiból eredő latin angol antiquát, illetve kurzívot kissé kiforgatva sajátosságából, más rajzmetszésben készíti. Nincs kizárva természetesen, hogy ha e betűk oly szépek, imponálóak lennének, hogy az egész nyomdászvilág kapva-kapva rajtuk, csakhamar elterjedve, tán magyar antiquának, magyar kurzívoknak neveznék mindenütt, anélkül, hogy ezek voltaképpeni római eredetét bárki is kétségbe merné vonni.

N. L., hogy hatást érjen el szellemességével, a sorok közül kap ki egyes dolgokat és óvatosan nem közli az egész passzust. Azt mondja a kézi könyv: „a román antiqua hosszúkás, éles vonásokban végződő; egyes betűi (a e c o), akár a mediaeval betűk, kerekdedek. Különös ismertető jele határozottan mivolta (akár a Deberny), amennyiben úgy az antiquával, mint a mediaevallal együttesen használható.“ Miért kapta ki e passzusból csak a főntebb markáns betűkkel szedetteket? Mert különben nem sült volna el a vicce.

Lássuk a következőket: „nincsen olyan valamire való, el nem rontott öntődei betű, amelynél az alapvonások — a hajlásokat természetesen leszámítva — hol vékonyabbak, hol meg vastagabbak volnának“, mondja N. L. — Mediaeval betűkről lévén szó, mutatunk neki ilyet is, meg mást is: először is nézze meg a Grafikai Szemle betűit; román mediaevalból van szedve. Pl.: e, k, v, y, z, A, E, F, K, L, M, N, T, V, W, X, Y, Z. Másodszor nézze meg a francia mediaevalt, harmadszor az angol mediaevalt; azután vegye sorra az antiqua betűket meg a kurzívokat; ha ez sem elég, hát győződjék meg a plakátbetűkön, ha netán gyöngye a látóidege. De el vagyok rá készülve, hogy N. L. képes azt vitatni, hogy a v-nek vagy y-nak csak az egyik szára az alapvonás, úgy a verzál betűknél is csak a vastagabb vonal az alapvonás — szerinte. És mert oly nagyon ajánlja az Enciklopédiát, üsse fel annak 12. oldalát, ahol a többek közt ez olvasható:

„A mediaevalban a négyszögletes alapformába

vehető betűkön ferde mellékvonásokat látunk : különösen szembeötlők ezek az E-n, L-en és Z-n. Az alapvonások hol vékonyabbak, hol vastagabbak ; az R lába elfutó. A gömbölyű betűi szabályos kört alkotnak (o, e).“

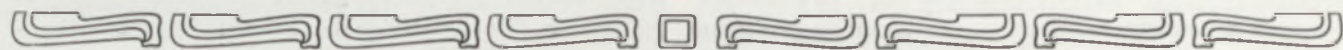
Már most vagy megbízható az Enciklopédia és nekünk van igazunk, vagy nem az, és ekkor az Enciklopédiával N. L. is téved.

A továbbiakra nézve szerzőtársaimnak tartom fenn a rektifikáció jogát. Mert elvárom a Grafikai Szemle általán tisztelt szerkesztőjétől, hogy amint a kritikának helyet adott, úgy a mi helyreigazításainknak is megadja a teret lapjában.

Tehát : folytatjuk. *Durmits Imre.*

* * *

Kevés szavam van ehhez az ellen-kritikához. Amit Durmitsék könyvéről megírtam : annak minden szavát főtartom mindenkoron. Közérdeket szolgáltam a kritikámmal, az inasoktatás érdekét : nem szentelhettem jóakaró figyelmességet szerző szaktársaim magánérdekének.

Egy kis gép-politika!

Nemrégiben egyik előkelő szakbeli körben elhangzott a panasz, hogy a gépmester szaktársak olyan hanyagul kezelik a tollat, hogy a Szakkör által a nyomtatásra kiírt pályadíjat is szedő vitte el. Nos igen, ez a szedő én voltam.

Vártam-vártam, hogy csak fölpezdül a vér és igazán intelligens, szakmájukban jártas, hivatott gépmestereink nagyobb csapatban keresik majd fel e szaklapunkat dolgozataikkal. Csalódtam. A régi, de még mindig buzgó kis gárda nem hagyja magát, de az újabb nemzedék — — jobb nem is írni róla!

Mondhatom, amióta a fennebbi megjegyzés elhangzott, bizony nem igen szeretek a gépek dolgával foglalkozni, noha mint csendes, de figyelmes szemlélőnek sok minden feltűnik ; és amolyan nyugtalan lélek vagyok, aki mindig tanul és kutat, tehát soha sem kész tanulmányával és szívesen tanul mindenkitől, még esetleg gépmester szaktárstól is, mert hiszen több szem többet lát és minden legcsekélyebb tapasztalat is fontos értékű lehet.

Így egy kérdést szeretnék megvilágítva látni és tudni, mely tán jelentéktelennek látszik, de azért mégsem az, sőt már sok vitára adott alkalmat, mindazonáltal tisztázva mind mai napig sincs.

Ilyen elegikus bevezetés után pedig álljon maga a kérdés : *Szabad-e a gépmesternek a gépgyár által betűmagasan beállított nyomóhengert lejjebb vagy feljebb emelnie ?*

Mint szakkérdést óhajtottam ezt benyújtani, de azt hiszem, akadnak majd csak mégis buzgó gép-

Tankönyvben minden fejezet nagy fontosságú ; tehát történelmi baklövéseknek sem szabad benne lenni. Aztán meg abban a rövidke történelmi vázlatban kissé túlságosan sok ám a hiba. . . .

Amit a betűről írtam, Durmits szaktársam nem értette meg. Pedig a Gr. Sz. novemberi füzetében (231. old.) megadtam a pontos recipét : „tanulmányozzák át szerzők a betűre vonatkozólag eddig megjelent cikkek legjobbjait (Biedermann, Bauer, Weber, Klimsch, Pusztai), s akkor megismerik anynyira-mennyire a betűt.“

Ha ez megtörtént : talán vitába bocsátkozom e tárgyról Durmits szaktársammal.

Az Enciklopédia idézett mondatai tévesek. De ha mindjárt főmunkatársam voltam is e műnek, abból még nem következik az, hogy én írtam légyen annak minden sorát.

Egyebekben arra kérem a derék olvasót : vesse össze Durmits szaktársam cikkét az én kritikám megfelelő passzusával. Egyszeriben rá fog jönni, hogy kinek van igaza. *N. L.*

mester szaktársak, akik a kérdés megvitatásához készséggel hozzájárulnak.

Eddigi kérdezősködéseim és tapasztalataim a következők :

Egykori főnököm, aki valaha maga is jőnevű gépmester volt, az összes gépek hengerkulcsait zár alatt tartotta, azzal a megokolással, hogy a gépmester a nyomóhengeren és ne a nyomóhengerrel egyengessen. Persze én azt tudom, hogy a kulcs elzárása azért nem akadályozhatta a gépmestert a nyomóhenger emelgetésében, mert hisz ezt egy erősebb szöggel is elvégezheti.

Vitázás folyamán egy gépmester azt állította, hogy a formák — pl. stereotipiai lemez és kisebb szedett nyomóforma — között olyan különbség van, hogy az csakis a nyomóhenger emelgetésével egyenlíthető ki.

Egyik igen előkelő külföldi gépgyár főszerelője, aki igen gazdag tapasztalatokkal rendelkezik, azt állítja, hogy a legnagyobb különbség a nyomóforma és a másik között alig tehet ki egy-két ívet, ami a felragasztással kényelmesen ellensúlyozható.

Másik jőnevű gépmester a racionális gépzem szempontjából találja szükségesnek a henger-emelgetést. Viszont egy másik csak felületes hanyagságnak nevezi, mely nagyon is hamar megboszulja magát a nyomda betűanyagán.

Tisztelt gépmester szaktársak : az önök véleménye döntsön ; ne tartsák jelentéktelennek a kérdést.

Augenfeld M. Miksa.

Vegyes közlemények.

Bendtner-jubileum. Szép és nagy közönség részvételével ünnepelték meg *Bendtner József* kiváló szakértárunk 50-éves nyomdász-jubileumát, mely egyúttal a *Légrády testvérek* cég nyomdájában művezetőként betöltött negyedszázad emlékünnepe is volt. — Az ünnepély első része délelőtt a nyomda nagy géptermében folyt le, amelyre megjelentek az *Országos Iparegyesület* részéről *lovag Falk Zsigmond* udvari tanácsos alelnök, és *Gelléri Mór* kir. tanácsos igazgató, a nyomda főnökei, a *Pesti Hírlap* szerkesztősege, a kiadóhivatal és a nyomda tisztviselői, az egész nagy személyzet és igen nagyszámú kartársa és tisztelője az ünnepeltnek. Bendtner Józsefet, aki családtagjai által környezve foglalt helyet, első sorban *lovag Falk Zsigmond* üdvözölte szép beszédben, melybe belefűzte a királyi kitüntetés tudomásul adását is, átadván az arany érdemkeresztet, melyet aztán *Gelléri Mór* tűzött az ünnepelt mellére. Ezután *Légrády Ottó* mondott hosszabb beszédet, melyben ügyes hasonlatokkal magasan kiemelte a jubiláns érdemeit, melyet munkástársaival, mestersége fejlesztésével és főnökeivel szemben szerzett; beszédét azzal végezte, hogy huszonöt évi működés után ezentúl mint igazgatót kívánják továbbra is igénybe venni, mely álláshoz neki erőt, egészséget kívánt. Végül *Glück Béla* művezető adta át a személyzet emléktárgyát, mire az ünnepelt meghatottan válaszolt az elhangzott üdvözlő beszédekre és ezzel az ünnepség első része véget ért. — Este Klivényinél volt a diszvacso, melyen szintén igen sokan vettek részt és szebbnél-szebb dikciókban ünnepelték veterán szakértársunkat. Az ezen beszédekre adott válaszában az ünnepelt — amint halljuk — kijelentette, hogy a személyzet által neki felajánlott értékpapírok értékét szakirodalmi célokra fogja fordítani. — *Bendtner József* szakértársunk érdemeit már kellőleg méltányoltuk folyóiratunk múlt évi októberi számában: ezúttal gratulálunk sikereihez, előmeneteléhez, kívánva, hogy új minőségében minél több alkalma legyen használni a magyar nyomdászatnak és a magyar nyomdászságnak.

Hornvánszky Viktor nyomdatulajdonos szép újévi ajándékban részesítette személyzetét. Kimondta, hogy mindazok, akik öt évnél több idő óta vannak a nyomdában alkalmazva, negyedévenként 25—25 korona lakásbért kapnak a rendes fizetésükön kívül; és ez minden öt évben emelkedik 25—25 koronával. Akik ezen idő alatt rokkantakká válnának, azok szintén részesülnek ebben az öt évenként emelkedő lakásbér-pótlékban.

Vogel Károly 60-éves nyomdászságának jubileumát fogják Kolozsvárt ünnepelni. Tisztességben megöregedett szakértársunk ezelőtt tíz évvel ünnepelte 50-éves jubileumát, mely alkalommal a király is kitüntette. A derék öreg szakértár még ma is a szedőszekrény mellett dolgozik. A kolozsvári könyvnyomdászok általános gyűlése előkészítő bizottságot választott, melynek feladata lesz egy emlékalbum kiadása és az ünnepély előkészítése március hó közepe tájára.

A **Franklin-Társulat** 1905 június 30-áig terjedő üzleti-évében 737.657 korona bruttójövedelmet ért el, a tavalyi 962.309 koronával szemben. Ebből volt az áthozat 3955 (— 855), a hírlapüzlet jövedelme 25.031 (+ 3024), a nyomda és könyvkötészet jövedelme 207.957 (— 10.328), betűöntőde jövedelme 23.615 (— 2202), könyvkiadó üzlet jövedelme 475.571 (+ 187.417), kétes követelésekből befolyt 1535 (+ 1315) korona. Ellenben a központi üzletköltségek és tisztí fizetések 137.148 (+ 24.937) koronát tettek, a házak értékéből leirtak 12.180 (+ 2529) koronát,

veszteség követeléseknél 7069 (+ 3287), értékcsökkenés az üzleti felszereléseknél 132.813 (+ 3757), adó 52.249 (+ 3719), kamatok 83.603 (+ 25.645) korona kiadást okoztak, úgy hogy a nyereség 314.567 korona, a tavalyi 198.079 koronával szemben. Az osztalék az idén is 32 korona lesz, úgy mint tavaly.

A **magyarországi munkások rokkant- és nyugdíj-egylete** legújabb kimutatása a következő: Segélyezésekre kifizettek (1903 óta) 48.976 korona 45 fillért. Vagyon 1.762.712 korona 43 fillér. Tagjainak létszáma 30.786. Fiókok száma 117. Az egylet választmánya minden alkalmat felhasznál tagok szerzésére s a vagyon gyarapítására. Így legutóbb képes levelezőlapokat hozott forgalomba, amelyek a szép stílben épült egyesületi házat ábrázolják. Az ez évi küldöttgyűlést április 22-én, délelőtt 8 órakor tartják meg az új város ház dísztermében. E közgyűlés előreláthatólag igen zajos lesz, mivel az egyesületet s tagjait mélyen érintő fontos ügy, az alapszabályok módosítása lesz napirenden. *Sf.*

Nyilatkozat. A következő levelet kaptuk: „A Grafikai Szemle múlt évi 12. számában „A szedőgépes munka“ cím alatt egy cikk jelent meg. E cikknek minden egyes részletére — éppen az alábbiak miatt — nem válaszolhatok, csupán arra az egy részre, amely nyilvánvalólag intézetünk ellen íródott. Igenis, intézetünkönél több Monotype szedő-öntőgép van működésben, s hogy annak munkaképességéről, a kézi szedéssel szemben való előnyéről avagy hátrányáról ismertető cikkeket közzé nem tettünk, csupán azért cselekedtük, mert mi e gépeket nem azért szereztük be és tartjuk üzemben, hogy azokkal akár intézetünknek, akár pedig a gépgyárnak reklámot csináljunk. Szükségesnek tartom még azt is megjegyezni, hogy mindenkinek, még nem befenteseknek is, kik ez okból bennünket fölkeresnek, a legnagyobb készséggel mutatjuk be a működő szedő-öntőgépeket. Wóznér Ignác, az Athenaeum művezetője.“

Elvi határozatok. „Azon üzletvezető, ki nem kis-korúak vagy jogi személyek részére gyakorolja az ipart, az üzletvitel körül előforduló kihágásokért csak akkor vonható felelősségre, ha az üzletet kizárólag maga vezeti.“ — „Munkakönyv kiállítása nem tagadható meg azon egyéntől, aki előbbi munkaadójától a tanonc-szerződés lejárta előtt lépett ugyan ki, de munkadója a kilépéstől számított 14 nap alatt visszavezetését nem kérte.“

Postai és távírdai reformok. Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesület három fontos javaslatot terjesztett be a postaigazgatóságához, kérve azoknak a közérdekből való elfogadását. Ezek a javaslatok a következők: A levélposta körébe tartozó „Nyomtatványok“-ra nézve érvényben levő súly- és díjfokozatnak a belföldi forgalomban való módosítása; a levélborítékoknak a felek kérelmére a frankójegyek színnyomásával való ellátása; a távirati űrlapok beosztásának módosítása. — A nyomtatványok (keresztkötéses küldemények) szállításánál a súlymaximum a belföldi forgalomban 1000 grammban van megállapítva, a díj pedig a következő súlyfokozatok szerint rovatik ki: 10 grammig 2 fillér, 10—50 grammig 3; 50—150 grammig 5; 150—250 grammig 10; 250—500 grammig 20; 500—1000 grammig 30 fillér. Minthogy a forgalom fejlődésének úgy a súlymaximum, mint a szállítási díj tekintetében a fennálló rendszer nem felel meg, a nyomtatványok postaiállításának olyan módosítását kéri a belforgalomban, hogy a megengedett maximális súly 2000 grammra emeltesse fel és hogy a díjfokozat a következőképpen állapíttassék meg: 10 grammig 2 fillér,

10—50 grammig 3; 50—250 grammig 5 fillér; 250—500 grammig 10 fillér; 500—1000 grammig 20 fillér; 1000—2000 grammig 30 fillér. A megkeresés alaposan megindokolja az ebbeli kérelmet és utal arra is, hogy Németországban, ahol eddig a miénkhez hasonló tarifa állott fenn, most az ajánlott módosításoknak megfelelő javaslatokat készítenek elő a kamarák. — A másik kérelem az, hogy a postaigazgatóságok székhelyén a közönség kérelmére az általuk benyújtott, címükkel ellátott levélborítékokra, levelezőlapokra és címszalagokra is a frankójegyek hasonmása, a megfelelő ellenérték előzetes kiszolgáltatása ellenében, mechanikai úton rányomassék, úgy ahogy ez már Ausztriában és a számlabélyegek tekintetében nálunk is megvan. — A harmadik kérelem a távirati blanketták rovatainak célszerűbb beosztása oly célból, hogy a feladó címe a felvívó távirahivatalok előtt nagyobb arányban legyen ismerve, mint most, hogy ily módon a táviratok kézbesíthetetlen voltáról a feladó a legtöbb esetben értesíthető legyen és megfelelően intézkedhessék. Erre nézve a francia és belga blanketták berendezését ajánlják mintául.

Annuaire de l'Imprimerie. A francia nyomdászok ezidei évkönyve kis-nyolcadrétű 360 oldalra terjed, s ezenkívül nagyobb terjedelmű naptári rész meg egy sereg hirdetés-melléklet is van benne. Szerkesztője s kiadója, Müller Arnold honfitársunk, vagy huszonöt esztendeje vándorolt ki Franciaországba s Párisban megtelepedve, szorgalma és ügyessége révén csakhamar nyomdatulajdonossá lett. Most az ő kezében összpontosul a francia szakirodalom, s egyebek közt a már tizenhatodik évfolyamát élő évkönyvnek is ő a szerkesztő-kiadója. Ez az évkönyv úgyszólván címár is egyszerűsmind. 14 oldalon a szaküzletek névsorát, 6 oldalon a franciaországi, belgiumi meg svájci szaklapok címeit,

25 oldalon a szakiskolák meg nyomdász-szakszervezetek címeit közli. A könyvipari muzeum-társaság (Müller szaktársunk az elnöke) alapszabályainak, a sajtótörvénynek, a baleset ellen való biztosításról s a munkaidőről szóló törvényeknek az ismertetése következik ezután, mintegy 25 oldalon. A franciaországi (anyaországi és gyarmati), belgiumi és svájci nyomdák címeit találjuk ezután, amelyek összesen nem kevesebb mint 150 oldalt foglalnak el. Majd egynéhány alaposan megírt cikk következik. Az első a mult év történetéről számol be, a főnökök és segédek tavalyi kongresszusainak határozatait ismertetve. Néhány apróbb cikkely a modern stílusról, a régi könyvekről, a háromszínű meg négyszínű nyomtatásról, a rajzolóképeségnek a könyvnyomtatásban való szerepéről, a szakfolyóiratokról stb. szól. A párisi szedő-árszabály, inas-szabályzat, litográfiai meg könyvkötői árszabály s egy sereg hasznos tudnivaló után a hetekre beosztott naptári rész következik. A szépen kötött, becses kis könyvnek az ára 2 frank.

Hengeres gyorsajtók dolgában érdekes típusaik vannak a franciáknak. Igen egyszerű s a mellett érdekes gép például a párisi Etienne Taesch Fils cég *Pédalette* nevű gyorsajtója. Mint a neve is mutatja: lábbal is elhajtható. A gépet lábával hajtó munkás előtt van a berakó-asztal, közvetlenül e mögött a nyomó-henger. A nyomóalap vasutas járatú, a festékezés asztali. Nyomás után az ívet szalagok vezetik fölfelé, s végül a berakó munkás feje fölé levő kirakó-asztalra kerül. A gyáros prospektusát olvasva, nagy meglepetéssel láttuk, hogy a Pédalette autotípiák nyomtatására is alkalmas. Mi ezt ugyan nem néztük ki volna belőle.

Amerikából. Az 1871-iki párisi Commune egyik generalisa, Bergeret szaktársunk, a minap halt meg New-Yorkban. Utolsó éveiben fölügyelő volt egy gázgyárban

Hivatalos rész.

A Szakkör 1906 február havi programja.

- 4-én** (vasárnap) d. e. fél 11 órakor Szabó Róbert nyomtatványkiállítással kapcsolatos előadása a szaktanfolyami helyiségben (VIII, Tavaszmező-utca 15, I. em., II. sz. rajzterem).
- 12-én** este fél 8-kor választm. ülés a körhelyiségben.
- 18-án** (vasárnap) délelőtt 10 órakor havi felolvasó-ülés ugyanott. — Ezt követőleg ifj. Aigner Antal fölolvása és munkáinak kiállítása.
- 24-én** a Szakkör farsangi táncestélye a Katolikus Kör helyiségeiben (IV, Molnár-utca).
- Vasárnapokon délelőtt különben a körhelyiségek a tagok szabad rendelkezésére állanak.

Választmányi ülés 1906. évi január 15-én.

Jelen vannak: Tanay József elnök, Löwy Salamon II. alelnök, Morócz Jenő I. titkár, Bozsik István pénztáros, Schornstein Jakab ellenőr, Boros Dezső II. leltáros, Kun Kornél, Radnai Vilmos, Sarlós Lajos, Spitz Adolf és Stalla Márton választmányi tagok, továbbá Novák László, a szaktanfolyamok vezetője. *Igazolva távol:* Mitterszky József I. alelnök, Hahn Mór I. leltáros, Gyöngyösi Sándor, Horváth Alajos és Novák Alajos választmányi tagok.

Elnök az ülést megnyitván, a mult ülés jegyzőkönyve felolvastatik s Kun Kornél és Stalla Márton által hitelesítettik.

Novák László jelentését a szaktanfolyamokról a választmány tudomásul veszi s előterjesztésére Horváth Lajos szedő-gépmestert szaktanfolyami segédde nevezti ki, a magyar villamossági r.-t. számláját kiutalja s felhatalmazza a szaktanfolyamok vezetőjét, hogy a szükséges klisé-alátéteket, valamint a tanfolyami előadók részére szükséges szekrényt megrendelhesse.

Löwy Salamon jelentése kolozsvári kiküldetéséről felolvastatván, a választmány úgy neki, mint a kolozsvári szaktársaknak az ottani szaktanfolyam érdekében kifejtett buzgóságukért köszönetét fejezi ki.

A Bendtner-jubileumra szóló meghívó beérkezvén, a választmány az ünnepeltet üdvözlö s a Kör képviselővel Tanay József elnököt, Gyöngyösi Sándor és Sarlós Lajos választmányi tagokat bizza meg.

Az Évkönyv nyomdai számlája 1192 korona 16 fillérről beérkezett. A választmány az összeg kifizetésére pénztárnokot utasítja s egyúttal a Hornyánszky-céghez az ingyen nyomott mellékletekért köszönő irat küldését határozza el.

A jövő havi program a következőleg állapítatik meg: választmányi ülés február 12-én, havi ülés ifj. Aigner Antal nyomtatványkiállításával és felolvasásával kapcsolatban február 18-án, bál február 24-én lesz.

A pénztári jelentés és a tagsági forgalomról szóló kimutatás tudomásul szolgál.

Kun Kornél indítványára a választmány megbizza pénztárost, hogy az alapszabályok 9. §-a értelmében a legközelebbi havi ülés elé törlés végett terjessze ama körtagok neveit, akik a legutóbbi alkalommal az általánosság ellen vétettek.

Több tárgy nem lévén, az ülés véget ért.

Morócz Jenő
I. titkár.

Havi ülés 1906. évi január 21-én.

Elnök és I. alelnök akadályozva lévén a megjelenésben, II. alelnök üdvözlő a megjelent tagokat és az ülést megnyitja.

László Dezső felolvassa dolgozatát a Franklin-Társulat történetéről és kiállításáról.

Elnöklő megköszönve az igen tanulságos felolvasást, kéri felolvasót annak átengedéseért a Grafikai Szemle részére, valamint köszönetet mond a havi ülés nevében a Franklin-Társulat művezető-ségének az igen szép kiállítás átengedéseért.

Pénztári jelentés és a tagsági forgalomról szóló kimutatás tudomásul szolgál.

Müller N. kortag panaszt emel két tagnak a tagsági jegy-pályázat bírálói közt történt szereplése tárgyában. Miután a felszólalás részben tárgyalanná vált, elnöklő felszólalót panaszával a választmányhoz utasítja.

Több tárgy nem lévén, alelnök az ülést berekeszti.

Prüner Arnold
II. titkár.

Jegyzőkönyv,

mely felvétellett 1905. évi december hó 26-án a szakköri tagok kolozsvári alakuló gyűlésén.

Jelen vannak: Kujedán Gyula korelnök, dr. Széchy Ákos polg. fiúiskolai igazgató, egyszersmind a helybeli ipariskolák igazgatója (vendég), Löwy Salamon szakköri II. alelnök (Budapest) mint kiüldött, Kahlfürst Imre titkár, Szabó Antal, Lengyel Albert, Egri Lajos, Nuszbächer Jakab, Péter Gergely, Kovács Gyula (Budapest), Kilyén Lajos, Barabás István, Örmény Károly, Albert József, Lechner Emil, Bence János, Ajtai K. Miklós, R. Tóth József, Schwartz Ignác, Goldstein Izsák, Czala J. Lajos, Jaskó János, Kovács Gyula, Brunner Sándor, Thoroczkay Béla (jegyző) szaktársak.

Kujedán Gyula korelnök az ülést megnyitván, felkéri Löwy Salamon szaktársat, mint a Szakkör küldöttjét, felolvasásának megtartására.

Löwy Salamon szaktárs a rajzról és a vázlatkészítésről, ezeknek a nyomdászathoz való szükségességéről, valamint a magyar stílus fejlesztéséről olvas fel a hallgatóság nagy figyelmé és helyeslése közlött.

Kahlfürst Imre szaktárs indítványára a gyűlés a Szakkör kolozsvári tanfolyamának megalapítását nagy lelkesedéssel kimondja, egyben a Szakkör elnökét, Tanay Józsefet, táviratilag szeretettel üdvözlöi.

Széchy Ákos dr. polg. fiúiskolai igazgató őszinte örömeinek ad kifejezést, hogy a kolozsvári nyomdászokban is megérlelődött ama gondolat, hogy szaktanfolyamot létesítsenek; ő a maga részéről a legmesszebb menő támogatást helyezi kilátásba. (E kijelentést a szaktársak kitörő lelkesedéssel köszönték meg.) Buzgó partfogónk áttérve a nyomdász-inasok jelenlegi rajzoktatására, ama véleményének ad kifejezést, hogy a rajzoktatás mesterséges világítás mellett nem jár kellő eredménnyel, kéri a gyűlést, hogy intezzen egy átiratot az ipariskola igazgatóságához, melyben a nyomdász-inasoknak már 1905. év szeptemberében vasárnap délelőtt 10–12-ig való rajztanítását kéri.

Löwy Salamon szaktársnak szintén ily értelemben való felszólalása után a gyűlés az ipariskolai igazgatóságához egy átirat intézését határozza el, melyben az inasok rajzoktatását a fennebb említett módon kéri orvosolni. Az átirat megszerkesztésével Kahlfürst Imre bízott meg.

Löwy Salamon szaktárs rövidesen ismerteti küldetésének célját, egyben kintartásra és lankadatlan szorgalomra buzdítja a kolozsvári szaktársakat.

Szabó Antal szaktárs indítványára egy kérvény benyújtását határozza el a gyűlés a polg. fiúiskola igazgatóságához, melyben az intézet egyik világos termének átadását kéri a tanfolyam helyiségéül.

Kahlfürst Imre szaktárs megköszönve Löwy szaktársunk fáradozását úgy a kiállításért, mint tanulságos és élvezetes felolvasásáért, kéri Löwy szaktársat: hasson oda a központnál, hogy a kolozsvári tagokat támogassák.

Löwy Salamon szaktárs megköszönvén a szaktársak szíves üdvözlését, kijelenti a Szakkör nevében, hogy ha a kolozsvári tanfolyam eredményt fog felmutatni, úgy a központ részéről a legmesszebb menő támogatásra számíthat. Ezután üdvözlöi Széchy Ákos dr. igazgatót, megköszönvén neki áldozatkészségét és ügybuzgóságát, valamint még egyszer jóindulatába ajánlja a kolozsvári szaktanfolyamot.

Széchy Ákos dr. reflektálva Löwy Salamon szaktárs üdvözlésére, kijelenti, hogy mint már előbb is említé, minden tőle telhetőt meg fog tenni. Ajánlja a gyűlésnek, hogy terjesszen anyagi támogatást két

kérvényt a kereskedelmi és iparkamarához, hol ő maga lesz a szószólónk. A gyűlés Széchy Ákos dr.-t lelkesen megjelenezi és kijelentéseit örömmel veszi tudomásul.

Több tárgy nem lévén, Kujedán Gyula korelnök megköszönöi a szaktársaknak, hogy ilyen számosan jelentek meg, s az ülést bezárja.

Thoroczkay Béla
I. jegyző.

Tagsági forgalom 1905. december hóban. *Beléptek a körbe:* Albert József, Babágh József, Bálint Ödön, Deák Ferenc, Erdődi Gyula, Jaskó János, Kovács Gyula, Kupferstein Lőrinc, Lechner Emil, Lengyel Albert, Örmény Károly, Rossmann Sámuel, Thoroczkay Béla, Török László, Turcsa Gyula (Kolozsvár), Ruff István, Guth Jenő (Buschmann), Najovits Samu, Gábori István (Radó), Rózsa Jenő (Krausz és T.), Németh József (Székesfőv.), Altmayer János (Hornyánszky), Schultz Béla, Krakauer Sándor (Klein V.), Kövesi Rezső (Athenaeum), Deutsch Géza (A Nap), Spitzer József (Hungária), Dzingel Ferenc, Csapláros Ferenc, Paksa Lajos (Franklin). *Beléptek január 1-től:* Nimmerfroh József, Pollák Lajos (Kertész J.), Lindenbaum K. Mór (Propper), íj. Major István (Pallas), Berger Ernő, Manheim Ignác, Berkó Antal, Kisfalusy Béla (Franklin fiók), Weinberger Manó (Markovics és Garai), Peuker Ferenc (Fuchs és T.), Kaczander József, Mónus Károly, Frics Jakab (Világosság), Szilágyi József II. (Reform), Izsák Lajos, Cserny János, Koromzsay Ambrus (Révai és Salamon), Muraközy Árpád (Budapesti Hírlap), Krakovitz S. Albert, Fuchs János, Czeller Gusztáv (Pannónia), Bohn József, Rácz Rezső, Winte.nitz Lipót, Sonnenfeld Jenő, Rosenzweig József, Messinger Aladár, Kovács Ferenc, Schäffer Adolf (Gelléri és Székely), Benkő Dezső, Fiedler Samu, Teszár Lipót, Vincze Rezső, Horváth Henrik, Farkas Miklós (Wodianer), Ajtai K. Miklós, Kilyén Lajos, Kujedán Gyula, Geréb József, Tóth József, Egri Lajos, Schwartz Sámuel, Lauff Rezső (Kolozsvár), Barta József, Ducsy József, Kurucz Béla, Morvay Zoltán, Péntek István, Radeckzy Rudolf, Várakozó Gyula (Debrecen), Barabás Ferenc, Farkas József III., Theisz Antal, Schrott József, Pamuk Ferenc (Athenaeum), Holzinger Jenő, Jándy Imre, Reichenberg Ármán (Pesti részv.), Héger Károly, Mandovszky Kurt, Schomsai Ferenc, Kaiser Hugó, Weisz Sándor (Hungária), Krausz Jelinek Rezső, Munka Lajos, Scheiring Ferenc (Egyetemi), Derka Béla, Fischer Jakab, Hackspacher József, Király Dávid (Galitzenstein), Buzásy János, Dite Károly, Ér György, Fleischer Gusztáv, Gadó József, Matolcsi Béla, Mucha Bertalan, Spitzkopf Sándor, Sztaskó Lajos, Szuszán Péter (Eperjes), Fleischmann Árpád, Lusztig Márton, Weinstein Gyula (Hedvig Sándor), Böröndy László (Molnárak Lapja), Lefkovits Lajos (Kaufman), Reichenfeld Sándor (Márkus), Visy Imre, Wilhelm Zsig (Schmelz), Gondos József, Herman Samu, Kindornay Lajos (Rigler), Darázs István, Herczeg Ferenc, Koretzky János, Kaszás Sándor, Kovács Pál, Kühnel Vince, Piskur Antal, Rácz Pál, Simon Sándor, Szauer István, Müller Mátyás, Pálinsk János (Szekszárd), Kohn Ármán, Pollák Dezső, Préger Mór, Szelezky Károly, Urbán István, Schwarz Zoltán, Taub Emil, Zdevszky József (Besztercebánya), Szabó Jenő (Zólyom), Bodensteiner Béla, Csákó Ernő, Horváth Fülöp, Kalinovits Ferenc, Kalinovits Sándor, Klein József, Koleszár János, Kovács Kálmán, Laupál Antal, Lechner Dezső, Lőrincz István, Lukács Mihály, Maretics Lajos, Moderer Ferenc, Preusz Mór, Schmidt Vilmos, Szabó Dezső, Stier Béla, Krág József. *Hátralek miatt törleendő:* Bodonyi István, Rolla István (Révai és Salamon), Goldmann Béla (Czettel és Deutsch), Schöber Kornél, Grád Samu, Friedmann Dezső (Franklin), Burgheim Izidor (Globus), Wancsora István (?). *Az alapszabályok 9. §-a értelmében törleendő:* Csicseri János, Glücek Béla, Horváth Béla, November Jakab, Platschek Ignác, Szathmáry Lajos (Légrady). Január végén II. tiszteletbeli és 752 rendes, összesen 763 tag.

Tudatjuk szaktársainkkal, hogy a Magyar Nyomdászok Évkönyve 1906-iki kötete teljesen elfogyott, s ilyenformán az ezután érkező megrendeléseket nem fogantatosíthatjuk.

Körünk farsangi nagy táncestélye 1906 február 24-én, szombaton lesz a Katolikus Kör dísztermében, honvédezen mellett. Ez estélyre csak azok a tagtársak kapnak egy úr és két hölgy részére érvényes ingyenes belépő-jegyet, kik két hónál kevesebb tagdíjhátralékban vannak.

BEVÉTEL.

Pénztári kimutatás az 1905. évi december hóról.

KIADÁS.

Athozat a mult hóról			4128	94	Decz. 16-iki házi estély kiadása	41	—		
10 drb Hitelszöv. részjegy à 10 K.			100	—	Havi ülés meghívója és expediciója ...	10	76		
Takarékp. kamat a főpénztárnál			124	71	Ébredés tags. díja 1905-re	20	—		
Gutenberg-szobor-alap			367	38	Löwy felolvasása és kiállít. Kolozsvárt	59	86		
„ kamatok 1905-re			11	54	Typographia szubvenciója 1905-re ...	50	—		
Acz-Mihály-alap			500	—	Wolf Antal díja 1905-re	30	—		
„ kamatok 1905-re			15	72	Portó-költség december hóban	2	92	214	54
Decz. 16-iki házi estély bevétele			17	60	Készpénz e hó végén			4358	97
					10 drb Hitelsz. részjegy à 10 K			100	—
					Gutenberg-szobor-alap			378	92
					Acz-Mihály-alap			515	72
Tagsági járulékokban befolyt:					Szakirodalmi alap:				
Allamnyomda	7	80			Készpénz e hó végén			308	90
Athenaeum	31	80			A Graf. Szemle 1904. évi kiadása			1659	09
Berkovics-nyomda	3	60							
Budapesti Hírlap	4	80			Szaktanfolyam:				
Buschmann	4	20			Szolgának takarításért	10	—		
Czettel és Deutsch	3	—			Stereotípa segéd munkásának	3	—		
Egyetemi nyomda	1	80			Mäser-lemez, vésőtű	10	60	23	60
Fővárosi nyomda	7	20							
Franklin	42	—							
Franklin-fiók	4	20							
Galitzenstein	2	40							
Globus	7	20							
Hornvánszky	7	80							
Hungária	1	80							
Károlyi György	1	20							
Kellner Ernő	1	20							
Korvin testvérek	3	—							
Légrády	12	—							
Márkus Samu	6	60							
Máv. menetjegy-nyomda	3	60							
Nagy Sándor	4	80							
Neuwald	—	—							
Pallas	18	—							
Pátria	—	—							
Pester Lloyd	24	—							
Pesti részvény-nyomda	37	80							
Poporul Român	—	—							
Posner	5	40							
Révai és Salamon	8	40							
Rigler	9	—							
Rózsa K. és neje	5	40							
Stephaneum	4	20							
Székesfővárosi házi nyomda	13	20							
Schwarz Testvérek	1	80							
Világosság ny.	9	—							
Wodianer	8	40							
Gyomáról	7	20							
Kolozsvárról	25	80							
Egyesektől:									
Nádor Lajos	7.20	—							
Czeiszing József	—60	—							
Rosenberger I.	—60	—							
Najovits Samu	—60	—							
Légárd József	—60	—							
Heller Mór	—60	—							
Wolf Antal	—60	—							
Rózsa Jenő	—60	—							
Landberger M.	2.40	—							
Frisch Árpád	1.80	—							
Goldstücker H.	—60	—							
Klein Armin	—80	—							
Goldberger I.	—60	—							
Grünhut S.	—60	—							
Krakauer S.	—60	—							
Gábori István	—60	—							
Pfeiffer Emil	—60	—							
Deutsch Géza	—60	—							
Klein Antal	—60	—							
Steinherz M.	—60	—							
Neuwirth S.	—60	—							
Schwarz A.	—60	—	22	80					
			362	40					
Ebből 10% a szakir. alpra			36	24					
Szakirodalmi alap:									
Athozat a mult hóról			288	55					
10% a főpénztárból			35	24					
Kamatok 1905-re			9	36					
A Graf. Szemle 1904. évi bevétele			1633	84					
			7559	74				7559	74

Schornstein Jakab, ellenőr.

Bozsik István, pénztáros

Betű- és Tömöntöde.

FISCHER ÉS MIKA

Budapest VI, Révay-utca 6. sz.

A legkülönbébb célszerű és divatos
könyv- és címbetűkből

nagy választékot tart. Folyton készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat, a leggyorsabban készítve és a legjobb minőségben kiállítva. Ajánlja szabadalm. nyomdai vonalzó-berendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K.

ELVÁLLAL IGEN JUTÁNYOS ÁRON
EGÉSZ NYOMDAI BERENDEZÉSEKET.

Erdélyi M. cs. és kir. udvari fényképész (Budapest IV, Ujvilág-utca 2, a Kossuth-Lajos-utca sarkán) Szakkörünk tagjainak fényképek készítésénél a következő kedvezményeket adja:

6 db. vizit	fénykép	6 K,	12 db. 10 K.
6 " kis Makart	"	14 "	12 " 24 "
6 " kabinet	"	16 "	12 " 26 "
6 " Makart	"	20 "	12 " 36 "

Megrendelés alkalmával mindig az *utolsó havi nyugtával* kell igazolni azt, hogy az illető a Szakkör tagja.

MESTERSZEDŐ, a nyomdászatechnika minden ágában gyakorlatilag képzett elsőrangú erő, mester-szedői, esetleg nyomdavezetői állást keres. Szíves megkeresések e lap kiadóhivatalához kéretnek.

SCHÖNTAG GYULA

szakasztalos

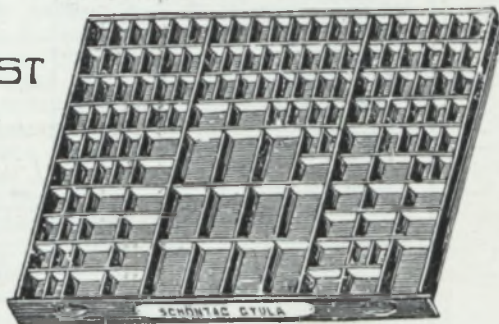
BUDAPEST

VI, Váci-körút 51.

ooo

Kis antiquaszekrény 3 frt. Nagy szekrény 4 frt.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Budapesti Gutenbergház

NÁDOR LAJOS

Budapest VIII. kerület, József-utca 56. szám.

A grafikai iparágak összes szükségleteinek raktára. ◌ Nyomda-festékek, kencék és hengeranyag ◌ nagy raktára. ◌◌◌◌◌

◌ Tömöntöde-berendezések, ◌ szedővasak, lyukasztó (perforáló) gépek, ◌ formazáró készülékek ◌◌◌◌◌ stb., stb. ◌◌◌◌◌

Raktár használt gépekben, melyek saját műhelyünkben teljesen rekonstruáltak. Teljes nyomdaberendezések is szállíthatnak.

KÉPVISELETEK: Berger és Wirth lipcei festékgár; Magyar gyors-sajtó-gyár (Kaiser L. Fiai); Faber és Schleicher könyvnyomdaipari gépgyára, Hogenforst A. gép- és szerszámgyára képviselői.

TELEFON 54-48.

A magyar állam nyomdászattör- ténelmi térképe

Tervezte és magyarázó szövegét írta:
 FIRTINGER KÁROLY.

Ára helyben 60 fillér, vidékre 70 fillér.
 Az Évkönyv megrendelői féláron kapják.

Ligeti Jenő és Társa

Budapest VII, Erzsébet-körút 23.

Telefon 86-13.

Anger József és Fiai gépgyár, John Kidd & Cie londoni festékgyár, Gerhardt Ferenc és Rudolf fabetű- és szekrény-gyár vezérképviselete és raktára. Uoglandi rotációs gépgyár képviselete. Betűöntődei képviseletek. Nagy raktár mindenféle segéd-eszközökben és szerszámokban. Teljes kö- és könyvnyomdai, valamint könyvkiadói berendezések a legújutányosabban és könnyű fizetési feltételek mellett eszközöltetnek.

o o o

Költséggelölírányzat rendelkezésre.

Krause-féle aranyozó-sajtó

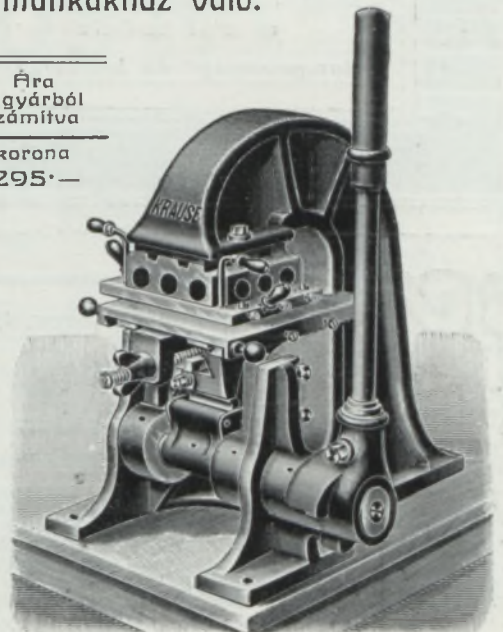
egykarú állványtesttel. Könnyű munkákhoz való.

Távirati jelzése	Száma	Nyom- tató- főülete	Asztal	A nyomtató- főülete közepéig a párkány	Ára a gyárból számítva
Bepeinzing	B P I	cm. 22 X 18	cm. 26 X 26	cm. 21	korona 295.—

Ez a sajtó három oldalról való megközelíthetősége és jelentékeny nagyságú párkánya révén különösen olyan anyagok megmunkálására ajánlható, amely a nyomtató-főületnél jóval nagyobb területet foglal el; így szövetek, nyakkendőök, szalagok, kalapbélés stb. aranyozására.

KRAUSE KÁROLY, LIPCSÉBEN.

Bővebb értesítés kapható KAUFMANN GYULA úrnál, Budapest VI, Lovag-utca 12. szám alatt.

! Nagy díj !

KAST & EHINGER

G. m. b. H.

világhírű gyártmányai a
st.-louis-i világkiállításon
a legmagasabb díjjal
lettek kitüntetve. o o o o

Képviselő Ausztria-Magyarors. részére:

Carmine Hugó
Budapest, Bécs, Prága.

Könyv- és könyomdai
festékgyár.

Wüste F.

Iroda és raktár:

BUDAPEST

VI, Teréz-körút 21. sz.

Gyárt: könyv- és könyomdák részére
való fekete és színes, valamint réz-
nyomáshoz szükséges mindennemű
és színű festékeket.

Hengeranyag- és kence-gyár.

DRMOS GUSTÁV
UTÓDAI

KÖNIG ÉS BAYER

PHOTOCINKOGRAPHIAI MŰINTÉZET
BUDAPEST, VII., AKÁCFA-UTCA 47

CLICHEK MINDENMŰ KÉPES
NYOMTATVÁNYOKHOZ
A LEGJOBB KIVITELBEN

AUTOTYPIA + CHROMOTYPIA
PHOTOTYPIA + PHOTALITA +
HÁZONKIVÜLI FELVÉTELEK.

A magyar gyáros, iparos és kereskedő urak figyelmébe!

Sajtó alatt van és legközelebb megjelenik a legújabb hivatalos adatok nyomán kiváló gondnal készült

Magyar Gyárak és Iparvállalatok Címtára

minden tekintetben megbízható és egyedül teljes magyar ipari címtár.

A száraz címanyagon kívül feltétlenül biztos és megbízható források alapján a gyárak és iparvállalatokra vonatkozó minden oly adatot közöl, amelynek ismerete az üzleti érintkezésben nélkülözhetetlen. E törzskönyvszerű Címtár kiálló bizonyítéka annak, hogy az izmosodó magyar gyárpar ma már önérettel és sikeresen veszi fel a versenyt a hazánkat kizsákmányoló, tolakodó és lelkiismeretlen osztrák gyárparral.

A Címtár egy példányának ára 20 korona.

Megrendelhető (levelező-
lapon is) a szerzőnél:

BÁCSKAY MIKLÓS

p. ü. szám-
vizsgálónál

LŐRSE (Szepes vm.).

Megjelent a Grafikai Szemle kiadóhivatalában (Budapest, V. ker., Hold-utca 7. szám) kapható:

A Könyvnyomdászok Szakköre szaktanfolyamának 1904/1905-ik

22 évi Értesítője. **22**

Terjedelme összesen tíz ív. A szaktanfolyami jelentésén kívül közli a szakelőadások kivonatos ismertetését is, s ezért minden nyomdász számára igen hasznos szakkönyv számba veendő. Különösen jó eredménnyel olvashatják ama szaktársaink, akiknek a távol vidéken nincs alkalmuk intenzívebb szaktanulmányokra.

A könyv tartalma egyebek közt a következő: A grafikai iparágak általános áttekintése. — A könyvnyomtatás általános áttekintése. — A könyvnyomtató és a nyelvtan. — A könyvnyomtatás mint iparművészet. — A mesterszedő hivatása. — A könyvszedés szabályai. — A modern könyvszedés. — A táblázatszedés. — A könyvnyomtató betűi. — A könyvnyomtató kész díszítményei. — A mesterszedésbeli irányzatok. — A könyvnyomtatás feltalálása. — A névjegy. — A céget hirdető kártyák. — A levélfej. — A gyorsajtó története és fejlődése. — Meghívók és hasonló nyomtatványok. — Számlák, memorandumok, körlevelek és hasonló nyomtatványok. — A betűöntés köréből. — A papiros. — A könyvcím. — A könyvnyomtatás története.

Ára 80 fill., vidékre portómentes küldéssel 1 kor.

BERTHOLD H.

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS
BETŰÖNTŐDE RESZV.-TÁRS.

BERLIN

Fióköntődék Szt. Pétervár, Moszkva
és Bauer & Co., Stuttgart

Nagy választék különféle körzet-
és betűújdonóságokból, rézléniákból,
vignettákból és a t. ▽ Legnagyobb
választék orosz betűkből. ▽ Teljes
nyomdai berendezések gépekkel és
segédeszközökkel. ▽ Szolid kivitel.

Vezérképviselők:

PUSZTAFI ÉS TÁRSA

Budapest V, Pannónia-u. 2/b

a kik mintákkal
és ajánlatokkal
szolgálnak.

Első magyar könyv- és könyomdai
festék- és hengeranyag-gyár.

KURZWEIL JÁNOS ÉS TÁRSA

SZÁMOS
KITŰNTETÉS.

Hengerek öntése lapos
és körforgású gépek-
hez. Olcsóbb és jobb
a házi öntésnél.

GYÁR, IRODA ÉS RAKTÁR:

BUDAPEST

IX, Márton-utca 19.

Újság-, mű-, illusztráció- és
díszmű- és mindenféle szí-
nes festékek, valamennyi
grafikai iparág részére. ▽
SZEDŐSORZÓ, igazítható
feszítővel, szab. saját találm.

47.004. és 53.406. sz. magy.-osztr. szabad.

TÁVBESZÉLŐ
56—64. SZ.

„PATENT“ gelatin-
hengeranyag.
Kencék és bronzok.

Josef Anger & Söhne

Gépgyár és
vasöntöde

WIEN-HERNALS,
Hauptstrasse 122.

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és nyomdák, papiros-gyárak, üzleti könyveket készítő gyárak, könyvkötők, dobozgyártók számára, a legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési föltételekkel.

»»» Okleveles gépészmérnök. »»»

Brant Norbert

BUDAPEST VI,
Lehel-utca 8/a. sz. alatt.

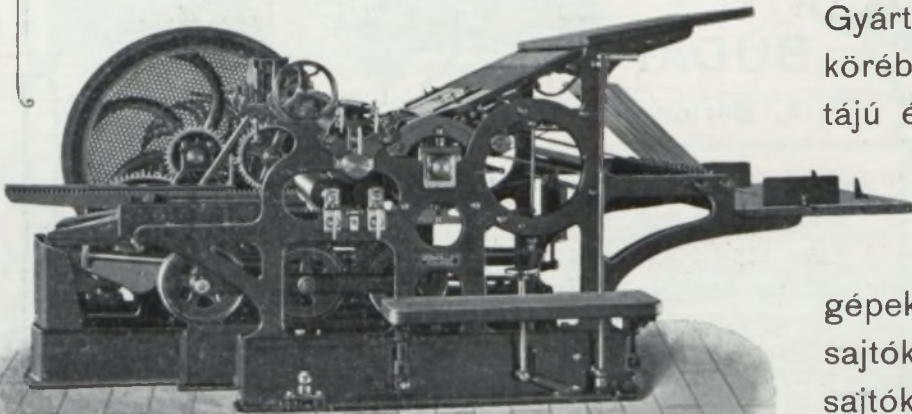
Javít saját műhelyében könyomdai kézi sajtókat és gyorsajtókat, körforgású nyomógépeket, könyvnyomdai gyorsajtókat, továbbá a sokszorosító ipar minden fajtájú és nagyságú gépeit, valamint mindennemű könyvkötő gépet; benzin-, légszusz- és villamos motorokat is. » Elvállalja egész nyomdai berendezések fel- és leszerelését és elkészítését.

TELEFON 65-66. SZÁM.

Magyarország egyedüli gyorsajtógyára.

Wörner J. és Társa

Budapesten.

Gyárt a sokszorosító ipar körébe vágó mindenféle fajtájú és nagyságú gépet, és pedig: könyvnyomdai gyorsajtókat, körforgású nyomógépeket, könyomdai gyorsajtókat s könyomdai kézi sajtókat, valamint különféle könyvkötő-gépeket.

KOBLINGER & GYULA

Fotokemigráfiai Műintézete

BUDAPESTEN

VII, Csengery-utca 22. sz.

Készít

KLISÉKET

művek, folyóiratok, árjegyzé-
kek, hirdetések részére. Tervek
fotolitográfiailag sokszorosít-
tatnak. ♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣

TELEFON 14—61.

Alapított 1892.

Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest V, Súlyom-utca 13.

CARMINE HUGÓ

GÉP- ÉS
SZERSZÁMGYÁRA

Budapest VI, Király-u. 26.

Főüzlet és gyár:

Bécs VII, Burggasse 90.

A grafikai iparágak összes szükségleteinek
raktára.

Képviselője: König és Bauer, Würzburg;
Hugo Koch és August Fomm, Lipcse
cégeknek.

Nyomdafestékek, kencék és
hengeranyagok nagy raktára

Kast és Ehinger

G. m. b. H. stuttgarti és
feuerbachi gyáraiból.

Alapított 1878-ban.

Telefonszám 14—16.

A párisi kiállításon grand prix-vel
és két aranyéremmel, a st.-louisi
kiállításon nagy díjjal lett kitüntetve.

Telefon 23—70. sz.

ELSŐ MAGYAR

Telefon 23—70. sz.

BETŰÖNTÖDE

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST VI, Dessewffy-utca 32. szám.

Dús raktárt tart magyar, német, tót, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

könyv- és címbetűkből, körzetekből, rézléniákból és kizárásokból,

továbbá a legkülönbélebb ékítményekből és egyéb nyomdai felszerelvényekből.

Egész nyomdai berendezések jutányos árban és gyorsan foganatosítatnak.

BÉLYEGZŐ-METSZÉS.
MEHANIKA MŰHELY.
GALVANOPLASZTIKA.

TÖMÖNTÖDE.
ÓLOMZÁR-GYÁRTÁS.
RÉZLÉNIA-GYÁRTÁS.

!! UJDONSÁG !!

EGYETEMES TABELLA-ALAPZAT CZETTEL és BENDT-
NER szabadalma. o

FISCHER ÉS MIKA

BETŰ- ÉS TÖMÖNTŐDE

BUDAPEST, VI., RÉVAY-UTCA 6. SZÁM.

Elvállal teljes nyomdai berendezéseket a leg-
rövidebb idő alatt a legelőnyösebb feltételek
mellett úgy helyben, valamint vidéken. Ajánlja
szabad. nyomdai vonalzó-berendezését táblázat-
szedéshez. Egy teljes oktáv garnitúra 20 korona.

BETŰ- ÉS TÖMÖNTŐDE FISCHER ÉS MIKA

BUDAPEST, VI. KER., RÉVAY-UTCA 6. SZ.

Legújabb betűk, diszitő
anyagok, vonalak, úgy-
szintén teljes nyomdai
szerelvények állandóan
nagy raktára.

Különlegesség: szabad.
nyomdai vonalzó-beren-
dezés a legkülönbözőbb
táblázatok szedéséhez.
Telefon 28—62.

Numrich A. és Társa, Lipcse Betüöntőde • Rézléniagyár

Nagy választék művészi kivitelű modern diszitmények-, betűkben és vignettákban. Különlegesség rézgyártmányokban: vonalak, betűk stb.

Teljes nyomdai
berendezés

Számos kitüntetés

Gyors és pontos
kiszolgálás

Alapított 1875-ben

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

CS. KIR. UDV. BETÜÖNTÖDE

Főüzlet: **BÉCS VI** Fióküzlet:
MILLERGASSE 23 □ BRUNN a. Geb.

Rézléniagyár a legmodernebb segéd-
eszközökkel berendezve.

A legrövidebb idő alatt szállíthat: táblázat-,
rovátkos és kombinációs lineákat rézből és
ólomból. Barok lineákat és díszeket rézből.

Telefon 44—33. sz.

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI BÉCS

**! Új amerikai
papírvágó gép**

„Heureka“

**Rendkívül tartós és
célszerű szerkezet!
Egyszerű kezelés!!**

Ezen legújabb amerikai minták után szerkesztett papírvágó gép igen egyszerűen kezelhető és *rendkívül olcsó*. Mindazon papírvágó gépek között, melyek eddig könyvnyomdáknak, könyvkötészeknél vagy más vállalatoknál használtak, egyik sem nyújthatja azon technikai és gazdasági előnyöket, mint a mi legújabb papírvágógépünk *Heureka*.

Egyszerű!

Célszerű!

Olcsó!

Ezen alapelveket tartottuk a gép megalkotásánál mi is szem előtt.

Különleges technikai előnyei:

Nyugodtan álló keskenyvágó készülék, úgy alkalmazva, hogy azért bármily szélességekre is lehessen vágni. *Anélkül, hogy ehhez valami költséges és célszerűtlen külön álló készülék szükséges, 1 és fél cm. keskenységig abszolút biztos és pontos eredmény érhető el. A mi keskenyvágó készülékünkkel a legkisebb papírmennyiség is vágható.*

A *késbeállítás* ezen gépnél igen egyszerű módon, könnyen és *gyorsan* (két csavar segítségével) történik.

Az asztal erősen álló és kérjük megfigyelni:

Csak késállítás! Nem asztalállítás!

miáltal a ferde vágási felületek előfordulása lehetetlen. A gép hátsó szerkezetéről a jobb oldali rész (kb. egyharmad nagyság) igen

könnyen lecsavarható, ha hosszú szalagokat akarunk vágni, míg ellenben rövidebb vágási méretekhez a használandó, igazítható és a legkisebb ter

baloldali szélesebb rész mely egy kis kerékkel könnyű módon kezelhető metű személyek által is.

Gazdasági előnyök:

Minden gépnél a súly is fontos szerepet játszik. A mi papírvágógépünk, anélkül hogy ez a szerkezet erősségét befolyásolná, minden eddig létező ilyfajta gép között a *legcsekélyebb súlylyal* bír (csak 500 Kg.) és így bármely emeleten is elhelyezhető. A gépnek még egy fontos gazdasági előnye abban rejlik, hogy rendkívül egyszerű kezelése által rengeteg időt megtakaríthatunk és a keskenyvágó készülékkel bármily keskeny szalagok vágása is otthon eszközölhető.

A gépet 66 cm. vágási hosszúságra és 9.5 cm. késmagasságra építjük, mely méretek a mi tapasztalataink szerint legcélszerűt bek.

A géppel szállítatik: 2 drb öntött acél kés; 6 drb vágó lécs; 2 drb csavarkulcs; 1 darab olajozó.

Az ára felszerelve 720 kor.

**Kedvezményes
fizetési feltételek.**

Magyarországi vezérképviselőt:

KLEIN JÓZSEF, BUDAPEST, VI, Lovag-utca 2. sz.

CS. KIR. UDV. BETÜÖNTÖDE

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

FŐÜZLET: MILLERGASSE 23 :: BÉCS VI :: FIÓKÜZLET: BRUNN a. Geb.

TELJES NYOMDABERENDEZÉSEK A LEGELŐNYÖSEBB FELTÉTELEK MELLETT. ● PRÓBALAPOKAT KIVÁNATRA INGYEN

KIZÁRÓ ANYAG

Az árak párizsi és Haase rendszerre, kor. értékben értendők.

Anyagtörzs	Kizárások		Quadrátok		Térzők	
	5-23 K	több	5-25 K	több	5-25 K	több
1 pont	—	—	4.—	3.75	3.—	2.90
1 és fél pont	—	—	3.25	3.—	2.40	2.30
2 pont	—	—	1.90	1.85	1.35	1.30
3 pont	—	—	1.70	1.65	1.30	1.25
4 pont	9.50	9.25	1.65	1.60	1.25	1.20
5 pont	4.75	4.70	1.45	1.40	1.20	1.15
6 pont	2.45	2.40	1.35	1.30	1.15	1.10
7 pont	2.15	2.10	1.35	1.30	1.10	1.05
8 pont	1.60	1.55	1.30	1.25	1.05	1.00
9 pont	1.55	1.50	1.25	1.20	1.00	0.95
10 pont	1.50	1.45	1.20	1.15	0.95	0.90
12 pont	1.45	1.40	1.15	1.10	0.90	0.85
Többi törzs	1.55	1.50	1.25	1.20	1.00	0.95

Beosztva Beosztva Beosztva
1 p. négyzetig 2, 3, 4 ciceróig 8—24 ciceróig

ÜRÖPTÖLÖK (Hohistégek) 2, 3, 4 eic szélességben és 8—24 eic hosszúságban 5—25 kilóig kor. 1.15, 25 kilón felül kor. 1.10. Az árak különként és korona-értékben értendők. — 5 különál kevesebb kizáró-anyag rendelésénél különként 20 fill. többet számítunk. A kizáró-anyag magasságai 51 vagy 54 pont, az ára azonban egyenlő. Rendelésnél kérjük a magasságot jelezni.

NAGY RAKTAR. PONTOS, SZOLID ÖNTÉS. ANYAGUNK CSAK AMERIKAI KÖLÖNLEGESSÉGI GÉPEKEN LESZ ELŐÁLLITVA.

RÉZLÉNIAGYÁR

a legmodernebb segédeszközökkel berendezve úgy, hogy leg-rövidebb idő alatt szállít: Táblázat-, Raster- és Kombinációs-lineákat rézből és ólomból. Zárjeleket, lveket, köröket és 1 pontos kizáró-anyagot, Barock-lineákat és díszeket rézből.

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI, BÉCS
GALVANO-PLASZTIKA, TÖMÖNTÖDE, MECHANIKAI MŰHELY

VEZÉRKÉPVISELET MAGYARORSZÁG RÉSZÉRE:
KLEIN JÓZSEF :: BUDAPEST
TELEFON-SZ.: 71-56 NYOMDAI SZAKÜZLET VI, LOVAG-UTCA 2